

Riešenia úloh

krajské kolo 24/25
3. kategória (ZŠ)

Obsah dokumentu

Vyber vhodný nadpis.....	3
Práca s umelou inteligenciou.....	6
Príspevok na sociálnych sieťach.....	10
Instagram reels.....	14
Typy médií.....	17
Konšpiračné teórie.....	23
Výzva na sociálnych sieťach.....	29
Overovanie faktov.....	33
Graf.....	39
Argumentačné chyby.....	43
Doplň chýbajúce časti argumentu.....	50
Argument.....	53

Vyber vhodný nadpis

Prečítaj si nasledujúci úryvok z fiktívneho článku:

„Vedci z univerzity v Oxforde zistili, že pravidelná konzumácia čokolády môže pozitívne ovplyvniť náladu. Zároveň varujú, že nadmerná konzumácia môže viesť k zdravotným problémom, ako je obezita.“

? Vyber, ktorý z nasledujúcich nadpisov je najvhodnejší pre tento článok:

- a) Nový objav: čokoláda je zázračný liek na zlé nálady
- b) Nový výskum naznačuje, že čokoláda pozitívne vplyva na náladu, ale má aj svoje riziká
- c) Vedci potvrdzujú: Čokoláda lieči depresiu
- d) Pozor! Vedci upozorňujú, že čokoláda má tento nebezpečný účinok!

Správna odpoveď

b) Nový výskum naznačuje, že čokoláda pozitívne vplyva na náladu, ale má aj svoje riziká

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je naučiť súťažiace/súťažiacich rozlišovať medzi presnými a manipulatívnymi nadpismi. Úloha taktiež testuje ich schopnosť čítania s porozumením a kritického hodnotenia informácií.

Možnosť a) je nesprávna, pretože preháňa pozitívny účinok čokolády a prezentuje ju ako „zázračný liek“, hoci výskum uvádza len jej potenciálny pozitívny vplyv na náladu.

Možnosť c) je zavádzajúca, pretože z článku nevyplýva, že čokoláda „lieči depresiu“, ale iba že môže ovplyvniť náladu. Možnosť d) je nepresná a zbytočne spôsobuje paniku, pretože článok varuje pred nadmernou konzumáciou, ale neuvádza, že čokoláda má „nebezpečný účinok“.

Správna odpoveď je možnosť b), pretože najpresnejšie odráža obsah správy – čokoláda môže pozitívne vplyvať na náladu, ale môže mať aj negatívne zdravotné dôsledky pri nadmernej konzumácii.

Z nasledujúcich tvrdení vyber všetky, ktoré správne vystihujú tento nadpis:

“NEUVERÍTE, čo povedali vedci o čokoláde! Túto sladkú pochúťku si už NIKDY nevráťte do úst”

- a) Nadpis je informatívny a neutrálne sprostredkúva hlavné zistenia článku.
- b) Ide o takzvaný clickbait, teda nadpis, ktorý sa snaží prilákať pozornosť čitateľa na úkor presnosti a neutrálnosti.
- c) Nadpis využíva dramatické slová a zveličuje udalosti, aby vyvolal emócie ako strach alebo zvedavosť.
- d) Nadpis využíva odborný jazyk a objektívne podáva informácie bez zveličenia.
- e) Nadpis je nejasný, vynecháva dôležité detaily, aby bol viac lákavý.

Správna odpoveď

- b) Ide o takzvaný clickbait, teda nadpis, ktorý sa snaží prilákať pozornosť čitateľa na úkor presnosti a neutrálnosti.
- c) Nadpis využíva dramatické slová a zveličuje udalosti, aby vyvolal emócie ako strach alebo zvedavosť.
- e) Nadpis je nejasný, vynecháva dôležité detaily, aby bol viac lákavý.

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je pomôcť súťažiacim rozpoznať manipulatívne nadpisy, ktoré môžu skresľovať obsah článku a byť zavádzajúce. Úloha sa zameriava najmä na schopnosť kriticky hodnotiť jazyk a štylistiku nadpisov.

Možnosť a) je nesprávna, pretože nadpis nie je informatívny ani neutrálny – využíva dramatické slová a vynecháva kľúčové informácie. Možnosť d) je tiež nesprávna, pretože nadpis nevyužíva odborný jazyk ani objektívne neinformuje o výsledkoch výskumu.

Možnosť b) je správna, pretože nadpis je typickým príkladom **clickbaitu** – snaží sa upútať pozornosť čitateľa emotívnym a šokujúcim jazykom, pričom neposkytuje presné informácie. Možnosť c) je správna, pretože nadpis zveličuje význam výskumu a používa dramatické slová ako „NEUVERÍTE“ a „NIKDY“, aby vyvolal strach

alebo zvedavosť. Možnosť e) je správna, pretože nadpis zámerne vynecháva dôležité detaily (napríklad, že vedci hovoria o nadmernej konzumácii) a ponecháva informácie otvorené interpretácii, aby bol pre čitateľa viac lákavý.

Pre učiteľov:

Návrh na aktivitu:

Rozdelte žiakov do menších skupín a zadajte im nasledujúce krátke články. Úlohou každej skupiny bude vymyslieť dva nadpisy: jeden informatívny a jeden clickbaitový. Po skupinovej práci môže nasledovať krátka prezentácia. Každá skupina prečíta svoje dva nadpisy a ostatní žiaci hádajú, ktorý je informatívny a ktorý je clickbaitový. Môžete popri tom viesť diskusiu o tom, čo robí clickbait nadpisy manipulatívnymi. Na záver otvorte diskusiu a pýtajte sa žiakov napríklad “Ako by sme sa mohli vyhnúť naleteniu na clickbaitové nadpisy?” alebo “Čo by sme si mali všimnúť?” Žiaci by mali prichádzať s vlastnými stratégiami, napríklad „prečítať si celý článok, nielen nadpis“, „hľadať dôveryhodné zdroje“ atď.

Článok 1: Výskum o spánku a pamäti

Vedci zistili, že kvalitný spánok pomáha lepšie si zapamätať nové informácie. Počas spánku mozog spracováva a ukladá zážitky z predchádzajúceho dňa. Štúdia ukázala, že ľudia, ktorí spia aspoň 7-8 hodín denne, si pamätajú nové fakty lepšie ako tí, ktorí spia menej.

Článok 2: Objav novej planéty v obývateľnej zóne

Astronómovia objavili exoplanétu nachádzajúcu sa v obývateľnej zóne svojej hviezdy, čo znamená, že by na nej mohla existovať voda v tekutom stave. Planéta, nazvaná Kepler-452b, je o 60 % väčšia ako Zem a obieha okolo hviezdy podobnej Slnku vo vzdialenosti, ktorá umožňuje prijímanie podobného množstva energie ako naša planéta. Tento objav zvyšuje nádej na nájdenie života mimo našej slnečnej sústavy.

Článok 3: Rekordné horúčavy v Európe

Meteorológovia varujú, že tento rok Európa zažije rekordne vysoké teploty. Podľa predpovedí môže v niektorých krajinách teplota prekročiť 45 stupňov Celzia. Odborníci odporúčajú dodržiavať pitný režim a vyhýbať sa pobytu na slnku počas najteplejších hodín dňa.

Článok 4: Tajomstvo hlbokého oceánu – vedci objavili nové živočíchy

Tím oceánografov objavil v hlbokých vodách Tichého oceánu doteraz neznáme morské živočíchy. Medzi nimi sú priesvitné medúzy, ktoré svietia v tme, a zvláštne hlbokomorské ryby s priehľadnými hlavami. Vedci tvrdia, že tento objav môže pomôcť lepšie pochopiť život v extrémnych podmienkach a priniesť nové poznatky o evolúcii morských tvorov.

Práca s umelou inteligenciou

Predstav si takúto situáciu:

Dostali ste od učiteľky geografie za úlohu vytvoriť krátke referáty o veľvyslancoch európskych krajín na Slovensku.

Vašou úlohou je uviesť meno veľvyslanca, rok začiatku jeho pôsobenia na Slovensku a niekoľko dôležitých úspechov jeho kariéry.

Tvoj spolužiak Dušan si na svoj referát vyžreboval **holandského veľvyslanca** na Slovensku. Aby referát pripravil čo najrýchlejšie, na získanie informácií použil ChatGPT.

Pozri sa, ako postupoval:

Odkedy je menovaný nový veľvyslanec Holandska na Slovensku?

Novým veľvyslancom Holandského kráľovstva na Slovensku je Laurent Louis Stokvis, ktorý odovzdal kópie poverovacích listín ministrovi zahraničných vecí SR Eduardovi Kukanovi 2. septembra 2002. DOMOV SME

Zdroje **S**

🔊 📄 🌟 🗑️ 🔄

Napiš mi tri významné veci, ktoré dosiahol Laurent Louis Stokvis vo svojej kariére

Počas svojej diplomatickej kariéry Laurent Louis Stokvis dosiahol niekoľko významných úspechov:

- Podpora slovenského hospodárstva:** Ako veľvyslanec Holandského kráľovstva na Slovensku Laurent Louis Stokvis aktívne podporoval spoluprácu medzi slovenskými a holandskými firmami, čím prispel k posilneniu hospodárskych vzťahov medzi oboma krajinami. HNONLINE.SK
- Prínos k európskej integrácii:** Počas svojho pôsobenia na Slovensku Laurent Louis Stokvis pozitívne hodnotil pripravenosť krajiny na vstup do Európskej únie a NATO, čím podporil integračné snahy Slovenska do týchto medzinárodných organizácií. DOMOV SME
- Posilnenie bilaterálnych vzťahov:** Počas svojho pôsobenia v Srbsku Laurent Louis Stokvis prispel k prehĺbeniu vzťahov medzi Holandskom a Srbskom, čo bolo ocenené aj počas jeho rozlúčkového stretnutia s ministrom zahraničných vecí Srbska Ivicom Dačićom. ARHIVIRANI SAJT

Zdroje **HN** **S** **🌐**

🔊 📄 🌟 🗑️ 🔄

Pomôž Dušanovi s referátom!

 Kto je aktuálne veľvyslancom alebo veľvyslankyňou Holandského kráľovstva na Slovensku?

_____ (uved' meno a priezvisko)

Správna odpoveď

Jules Gerzon

Vysvetlenie:

Táto úloha ukazuje, aké **riziká môžu vzniknúť pri používaní ChatGPT**. ChatGPT nemusí byť vždy úplne presný, preto si treba jeho odpovede vždy overiť.

V prvej otázke mal súťažiaci zistiť, že meno holandského veľvyslanca v sreeneshote (Laurent Louis Stokvis) je nesprávne. Správna odpoveď je, že aktuálnym veľvyslancom je Jules Gerzon.

Pri hľadaní dôležitých informácií je najlepšie overovať ich na dôveryhodných zdrojoch, ako sú webové stránky štátnych inštitúcií, ministerstiev alebo organizácií, ktoré sa témou zaoberajú. V tomto prípade bolo správne pozrieť sa na [oficiálnu stránku Holandska](#).

Čerpal ChatGPT v prvej odpovedi pre Dušana informácie z dôveryhodného zdroja?

- a) Áno
- b) Nie

Správna odpoveď

a) Áno

Vysvetlenie:

Áno. ChatGPT čerpal informácie z dôveryhodného zdroja - webu SME, ale kvôli **nesprávne napísanému príkazu** poskytol neaktuálnu odpoveď. Príkaz (angl. prompt) je otázka či zadanie, ktoré používateľ napíše ChatuGPT. V tejto úlohe

obsahuje nepresnosť – slovo *nový*, ktoré môže mať rôzny význam. To ukazuje, že aj pri použití spoľahlivých zdrojov záleží na tom, ako sa otázka pre ChatGPT formuluje.

SME je **dôveryhodný zdroj** – patrí medzi veľké médiá, má redakciu zloženú z novinárov, ktorí overujú fakty, a informácie zverejňuje na základe overených zdrojov. Ak si chceš zopakovať ako rozlišovať medzi dôveryhodným a nedôveryhodným médiami, využij jeden z našich [online kurzov](#).

Problém teda nebol v zdroji samotnom, ale v tom, že článok, z ktorého ChatGPT čerpal, bol v roku 2025 už **neaktuálny**. Aby sme predišli takýmto chybám, je dôležité písať príkazy presne a vždy si odpovede ChatuGPT ďalej overovať.

Dušan chcel mať referát z geografie rýchlo za sebou, preto si informácie z ChatGPT poriadne neskontroloval a neoveril si ich.

 Ktoré z nasledujúcich tvrdení sú pravdivé a mohli Dušana upozorniť, že si mal získané informácie radšej overiť?

Vyber všetky pravdivé možnosti.

- a) ChatGPT v prvej odpovedi spomína údaj z roku 2002. Keďže odvtedy prešlo dosť času, mal Dušan overiť, či sú informácie stále aktuálne aj v roku 2025.
- b) V odpovedi sa píše, že Laurent Louis Stokvis pôsobil aj v Srbsku, čo znamená, že nepracoval len na Slovensku. Dušan mal overiť, či mohol pracovať v oboch krajinách naraz.
- c) V odpovedi ChatuGPT chýba presný dátum, kedy odovzdal kópiu svojej poverovacej listiny ministrovi zahraničných vecí.
- d) Keďže veľvyslanec má tri mená, treba si overiť, či ich ChatGPT nepoplietol.

Správna odpoveď

a) ChatGPT v prvej odpovedi spomína údaj z roku 2002. Keďže odvtedy prešlo dosť času, mal Dušan overiť, či sú informácie stále aktuálne aj v roku 2025.

b) V odpovedi sa píše, že Laurent Louis Stokvis pôsobil aj v Srbsku, čo znamená, že nepracoval len na Slovensku. Dušan mal overiť, či mohol pracovať v oboch krajinách naraz.

Vysvetlenie:

Dušana mohlo na potrebu overenia upozorniť najmä **tvrdenie a)** – odpoveď obsahovala **rok 2002, čo je veľmi starý údaj**. Keďže odvtedy prešlo veľa času, bolo potrebné skontrolovať jeho aktuálnosť.

Ďalším podozrivým bodom bolo **tvrdenie b)** – ChatGPT uviedol, že Laurent Louis Stokvis pôsobil **aj v Srbsku**. Hoci diplomati môžu pracovať vo viacerých krajinách, väčšinou pôsobia len na jednom mieste. Preto bolo dobré informáciu overiť.

Naopak, **tvrdenia c) a d) neboli dôvodom na pochybnosti**. Dátum poverovacej listiny bol v odpovedi uvedený a viacero mien nie je znakom chyby.

Pri používaní ChatGPT je dôležité overovať informácie, najmä ak ide o fakty, ktoré sa môžu meniť. Aj keď odpoveď vyzerá dôveryhodne, môže byť zastaraná alebo nesprávna.

Pre učiteľov:

Popularita využívania umelej inteligencie či konkrétne ChatGPT sa rýchlo zvyšuje. Preto je dôležité naučiť žiakov s touto aplikáciou pracovať obozretne, aby náhodou nešírili nepravdivé informácie.

Otázky na diskusiu:

Diskutujte so žiackami/žiakmi o možnostiach využívania umeleckej inteligencie, o výhodách, no i nástrahách. Tipy na otázky do diskusie:

- Využil si už niekedy ChatGPT? Ak áno, čo si sa ho opýtal?
- Máš skúsenosť, kedy ti ChatGPT zodpovedal na tvoju otázku nesprávne/nekompletné/neaktuálne?
- Na čo si pri používaní ChatGPT dávaš najväčší pozor?
- Máš pre spolužiakov odporúčania, ako čo najlepšie napísať príkaz pre ChatGPT?

Návrh na aktivitu:

Rozdeľte žiakov a žiačky do dvojíc. Zadajte im spoločný cieľ – získať konkrétnu informáciu pomocou ChatGPT. Úlohou dvojice je spoločne sa dohodnúť na tom, ako presne by mali príkaz pre ChatGPT formulovať, aby im čo najlepšie pomohol.

Tipy na zadanie spoločného cieľa:

- Zisti, ako vzniká dúha.
- Zisti, prečo vtáky na zimu odlietajú do teplých krajín.
- Zisti, ktorý hokejový tím vyhral hokejovú Extraligu.
- Zisti, kto bol v roku 2018 ministrom školstva.
- Zisti, ktoré obce hraničia s vašou obcou.

Následne vyzvite dvojice, aby pred triedou prečítali svoj príkaz a krátko vysvetlili, prečo ho sformulovali práve takto. Spolu s triedou sa rozprávajte o tom, ktoré príkazy sú najpresnejšie, čo im prípadne chýba, alebo čo by sa dalo sformulovať lepšie. Hľadajte chyby v odpovediach – niektoré odpovede GPT môžu byť chybné, hlavne pri zadaniach 3-5. Diskusiu zamerajte na to, prečo je pri práci s ChatGPT dôležité formulovať zadanie jasne, presne a zrozumiteľne.

Príspevok na sociálnych sieťach

Pozri si nasledujúci príspevok na Instagrame, ktorý uverejnil portál Startitup a prečítaj si komentáre pod príspevkom:

UP Startitup ✓

15-ROČNÝ CHLAPEC VYROBIL MYDLO, KTORÉ DOKÁŽE LIEČIŤ RAKOVINU KOŽE. ČASOPIS TIME HO UVIEDOL AKO DIEŤA ROKA.

UP

SPRÁVY, NA KTORÝCH ZÁLEŽÍ

1,8k likes

Startitup 15-ročný chlapec vyrobil mydlo, ktoré dokáže liečiť rakovinu kože...

Zobrať 66 komentárov

martin_vaskanin Mali by sme dávať viac priestoru v médiách takýmto ľuďom, nielen stále šoubiznis a celebrity!

viktor_terjek Veľké slová, ale nič z toho nebude, rakovinu nevylieči...

bianka_havlikova Tento chalan za ten vynález získal 25 000 dolárov!!!

19. august 2024

 Ako sa volá chlapec, ktorý sa spomína v príspevku?

_____ (uved' meno a priezvisko)

Ak tento chlapec neexistuje, napíš "neexistuje".

 Správna odpoveď

Heman Bekele

 Vysvetlenie:

Cieľom úlohy bolo priviesť súťažiacich k tomu, nech si dohľadajú základné informácie o tejto udalosti. Odporúčaný postup je zadať kľúčové slová do vyhľadávača, ako napríklad "15-ročný chlapec", "mydlo", "rakovina", či "Time". Následne vyhľadávač vyhodil viacero článkov, napríklad [tento](#), v ktorom vedeli súťažiaci dohľadať meno Heman Bekele.

 Over, či sú tvrdenia v príspevku pravdivé:

"15-ročný chlapec vyrobil mydlo, ktoré dokáže liečiť rakovinu kože"

- a) tvrdenie je určite pravdivé
- b) tvrdenie je určite nepravdivé
- c) nie je dost' informácií na jednoznačné zhodnotenie, či je tvrdenie pravdivé alebo nepravdivé

"Časopis Time ho uviedol ako dieťa roka"

- a) tvrdenie je určite pravdivé
- b) tvrdenie je určite nepravdivé
- c) nie je dost' informácií na jednoznačné zhodnotenie, či je tvrdenie pravdivé alebo nepravdivé

 Správna odpoveď

Tvrdenie 1 - c) nie je dost' informácií na jednoznačné zhodnotenie, či je tvrdenie pravdivé alebo nepravdivé

Tvrdenie 2 - a) tvrdenie je určite pravdivé

Vysvetlenie:

Tvrdenie, že “15-ročný chlapec vyrobil mydlo, ktoré dokáže liečiť rakovinu kože” nemožno považovať ani za úplne pravdivé, ani za úplne nepravdivé. Heman naozaj [vynašiel](#) mydlo, ktoré má potenciál pomôcť s liečbou a prevenciou rakoviny kože. Avšak je veľmi predbežné tvrdiť, že tento vynález “dokáže” vyliečiť rakovinu kože, keďže ešte nebol testovaný na ľuďoch ani schválený príslušnými orgánmi. Tento fakt uvádzajú aj v [článku Interez](#) (ktorý patrí pod Startitup), kde spomínajú, že získanie certifikácie môže trvať aj 5 rokov. Až keď prebehnú všetky potrebné testy budeme vedieť s istotou povedať, či vynález lieči alebo nelieči rakovinu. A aj keby boli všetky testy úspešné, je veľmi nepravdepodobné, že by sa rakovina “vyliečila” a vymizla by. Ide teda o mierne **zavádzajúce tvrdenie** s cieľom vyvolať silnú emóciu.

Druhé tvrdenie je pravdivé a jednoducho overiteľné. Stačilo do vyhľadávača zadať kľúčové slová ako “Heman Bekele” a “Time”. Tým sme sa dopracovali priamo k stránke magazínu [Time](#), ktorá túto informáciu potvrdzuje.

Názory a fakty v komentároch

Pamätáš si zo školského kola, aký je rozdiel medzi faktom a názorom?

- **Faktické tvrdenie** je niečo, čo sa dá overiť alebo dokázať. Vieme zistiť, či je to pravda.
- **Názor** je to, čo si niekto myslí alebo cíti. Nemôžeš to dokázať ako pravdivé alebo nepravdivé, lebo každý môže mať iný pohľad.

Teraz pribudne nový pojem:

- **Špekulatívne tvrdenie** je taký výrok, ktorého objektívna pravdivosť sa teraz nedá overiť, lebo “špekuluje” o budúcnosti. V budúcnosti ho budeme vedieť overiť, ale musíme si počkať.

Vyskúšaj si to v praxi!

Zhodnot', či sú jednotlivé komentáre pod príspevkom názory, faktické tvrdenia alebo špekulatívne tvrdenia:

Komentár 1: “Mali by sme dávať viac priestoru v médiách takýmto ľuďom, nie len stále šoubiznis a celebrity!”

- a) Názor
- b) Faktické tvrdenie
- c) Špekulatívne tvrdenie

Komentár 2: “Veľké slová, ale nič z toho nebude, rakovinu nevylieči...”

- a) Názor
- b) Faktické tvrdenie
- c) Špekulatívne tvrdenie

Komentár 3: “Tento chalan za ten vynález získal 25 000 dolárov!!!”

- a) Názor
- b) Faktické tvrdenie
- c) Špekulatívne tvrdenie

Správna odpoveď

Komentár 1 - a) názor

Komentár 2 - c) špekulatívne tvrdenie

Komentár 3 - b) faktické tvrdenie

Vysvetlenie:

Komentár 1 je **názor** – autor komentára vyjadruje, čo si myslí, že by sa malo robiť. Hovorí o svojich pocitoch, nie o niečom, čo by sa dalo dokázať alebo overiť ako pravdivé či nepravdivé. Každý človek môže mať iný názor na to, komu by mali médiá venovať pozornosť.

Komentár 2 je **špekulatívne tvrdenie** – komentujúci predpovedá, čo sa podľa neho stane v budúcnosti. Pravdu alebo nepravdu tohto tvrdenia sa nedá overiť hneď teraz, ale možno to zistíme o rok, o päť alebo o desať rokov. Kým sa to nestane, nemôžeme vedieť, či mal pravdu.

Komentár 3 je **faktické tvrdenie** – ide o výrok, ktorý hovorí niečo konkrétne, čo sa dá overiť. Buď ten vynález skutočne získal ocenenie s touto sumou, alebo nie. V tomto prípade je toto faktické tvrdenie [pravda](#).

Pre učiteľov:

Schopnosť rozpoznávať názory a fakty je nesmierne dôležitá – fakty totiž overujeme a o názoroch diskutujeme. Táto schopnosť je základom pre kritické myslenie a predpokladom pre konštruktívnu komunikáciu. So žiakmi si zručnosť môžete cvičiť napríklad tým, že im dáte nasledujúce zadanie:

Vyberte si so žiakmi ľubovoľný článok z novín – môžete im vybrať jeden vy, môže si každý žiak doniesť vlastný, ako uznáte za vhodné. Následne by mali žiaci v článku identifikovať názory, faktické tvrdenia a potenciálne aj špekulatívne tvrdenia. Následne o zisteniach diskutujte:

- Prevládajú v článku názory alebo fakty? Ide teda o komentár alebo správu?
- Sú faktické tvrdenia v článku overiteľné a pravdivé?
- Súhlasia alebo nesúhlasia s názormi, ktoré autor článku prednáša? Prečo? Nech použijú argumenty, nielen tvrdenia!

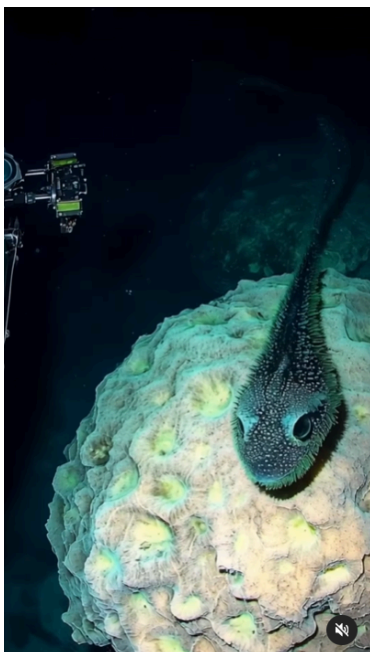
Zdroje:

- [pôvodný príspevok](#)

Instagram reels

Pozri si dve krátke videá z dokumentu o hlbokomorských živočíchoch. Následne odpovedz na otázky.

? Ktoré tvrdenie platí o videách?

video 1:

video 2:

- a) Obe videá sú skutočné, ide o úryvky z dokumentárneho filmu
- b) Video 1 je skutočné, video 2 je vytvorené umelou inteligenciou
- c) Video 1 je vytvorené umelou inteligenciou, video 2 je skutočné
- d) Obe videá sú vytvorené umelou inteligenciou

Správna odpoveď

c) Video 1 je vytvorené umelou inteligenciou, video 2 je skutočné

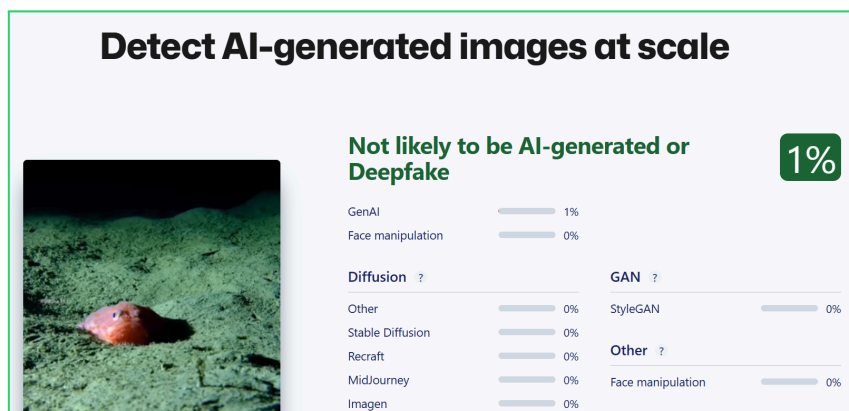
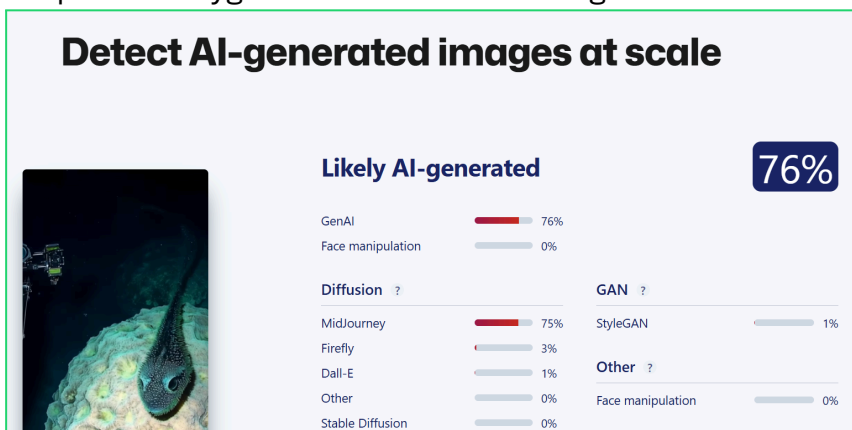
? Zdôvodni svoju odpoveď.

Ako si prišiel/prišla na danú odpoveď? Spomeň a vysvetli čo najviac dôvodov, ktoré ťa viedli k danému záveru.

✓ **Správna odpoveď**

Umelá inteligencia sa stále zdokonaluje v generovaní presvedčivých videí, ktoré na prvý pohľad nie je ľahké rozlíšiť od skutočnosti. Obzvlášť ťažké je to v kontexte tém, s ktorými sa nestretávame na každodennej báze - napríklad hlbokomorské živočíchy, ktoré bežný človek len málokedy spatrí a sú často naozaj zvláštne. Keď sa nestačí spoliehať na "sedliacky rozum", ako si môžeme všimnúť AI videá? Súťažiaci sa mohli zamerať na:

- 1) **Audiovizuálne prvky:** Video 1 obsahuje niekoľko náznakov, že je vytvorené AI a nie je zo skutočného dokumentu. Zvieratá sa takmer nehýbu, pozerajú sa do kamery, je vo videu veľmi veľa rýchlych prestrihov na rôzne zvieratá v porovnaní s videom 2. Taktiež sa v zábere videa 1 niekoľkokrát v rohu objaví kamera alebo iná technológia.
- 2) **Overenie informácií z videa:** Video 1 obsahuje len veľmi všeobecné tvrdenia, zatiaľ čo video 2 spomína konkrétny názov zvierata, ktorého existencia je **overiteľná**. Obsah vytvorený umelou inteligenciou je často vágny a nekonkrétny, čo nesedí do žánru dokumentárnych filmov.
- 3) **Zdroj videa:** Pôvod videí bolo možné dohľadať napríklad cez aplikáciu **InVid**, vďaka čomu sa mohli súťažiaci dopracovať k pôvodnému zdroju - instagramový účet "**ocean_odyssey**". V komentároch k tomuto videu veľa ľudí upozorňuje na to, že obsah je vygenerovaný AI. Pri videu 2 takéto komentáre nenájdeme.
- 4) **Externé overenie:** Ďalšou možnosťou bolo vytvoriť snímku obrazovky (použitím skratky Windows + Shift + S), vďaka čomu bolo možné pretvoriť video na obrázok a následne ho overiť cez webstránky ako **SightEngine**. Snímku obrazovky z videa 1 tieto programy identifikovali ako pravdepodobne vygenerovanú umelou inteligenciou:

Neexistuje jeden nepriestrelný spôsob, akým spoznať, že video je naozaj vygenerované AI. Preto je dôležité zvážiť rôzne faktory, ktoré spolu vyskladajú mozaiku, na základe ktorej vieme povedať, že video 1 je s veľmi vysokou pravdepodobnosťou falošné. Komentáre pod videom, vágnosť obsahu či podozrivé audiovizuálne prvky nie sú samé o sebe dostatočným dôkazom, ale kombinácia týchto faktorov napovedá, že ide o AI obsah. Poznať spôsoby externého overovania cez programy určené na odhaľovanie AI obsahu je preto veľmi dôležité.

Hodnotenie:

3-4 body získali odpovede, ktoré určili aspoň dva z vyššie uvedených znakov. Takéto odpovede znaky nielen identifikovali, ale taktiež ich vysvetlili do hĺbky a pracovali s konkrétnymi príkladmi z videí. Najlepšie odpovede dokázali aj zhodnotiť nejednoznačnosť pri robení týchto rozhodnutí a potrebu kontextuálneho rozmyšľania, v ktorom sú zvažované viaceré faktory.

2 body získali odpovede, ktoré síce určili dva z vyššie uvedených znakov, ale len veľmi stručne alebo bez použitia príkladov. 2 body mohli získať aj odpovede, ktoré sa zamerali do hĺbky len na jeden znak, ale kvalitne ho vysvetlili a použili pri tom príklady z videa.

1 bod získali odpovede, ktoré sa zamerali len na jeden znak, vysvetlili ho nedostatočne a povrchno, resp. sa spoliehali len na prvé dojmy.

Pre učiteľov:

Naučiť žiakov overovať obsah vo videách je čím ďalej tým dôležitejšie, keďže často ide o primárny zdroj informácií mladých ľudí (TikTok, Instagram reels). Konzumovaním tohto typu obsahu bežne strávia aj hodiny denne a je dôležité u nich budovať nielen zdravý skepticizmus, ale návyk overovania si informácií, ktoré z tohto zdroju získajú. Môžete si precvičiť overovanie videí na úlohe zo školského kola 2023/2024 ([str. 19](#)), ktorá pracuje s [videom](#), ktoré je síce skutočné, ale vytrhnuté z kontextu a potenciálne manipulatívne.

Ak sú videá pre žiakov priveľmi náročné, môžete začať s obrázkami vygenerovanými umelou inteligenciou. Na [stranách 9-13 tohto dokumentu](#) sa nachádza cvičenie určené na overovanie obrázkov. Na konci cvičenia sú popísané rôzne online nástroje, ktoré môžu žiaci využiť na to, aby si overili, či je obrázok vytvorený AI (napríklad už vyššie spomenutý [SightEngine](#)).

Zdroje:

- [Video 1](#)
- [Video 2](#)

Typy médií

Existuje veľa typov médií. Niektoré si overujú fakty viac, niektoré menej, a niektoré dokonca zámerne zavádzajú. Niektoré apelujú na naše emócie, iné sa nás snažia racionálne informovať. Niektoré povedia verejnosti o tom, kto ich vlastní a kto u nich pracuje, iné to môžu chcieť zatajiť. Nauč sa ich rozpoznať!

? Priradi typ média k správnej definícii.

Tieto médiá sa snažia pravdivo informovať o dôležitých témach. Overujú fakty, uvádzajú autorov článkov a opravujú chyby, ak ich spravia.	Bulvárne médiá
Tieto médiá šíria aj nepravdivé alebo zavádzajúce informácie. Často si vymýšľajú fakty, neuvádzajú zdroje a niekedy nepoznáme, kto ich vlastní.	Seriózne / štandardné médiá
Tieto médiá sa zameriavajú hlavne na klebety a škandály, často píšu o slávnych ľuďoch a snažia sa šokovať alebo vyvolať silné emócie.	Dezinformačné / konšpiračné médiá

Správna odpoveď

- **Seriózne / štandardné médiá** - Tieto médiá sa snažia pravdivo informovať o dôležitých témach. Overujú fakty, uvádzajú autorov článkov a opravujú chyby, ak ich spravia.
- **Bulvárne médiá** - Tieto médiá sa zameriavajú hlavne na klebety a škandály, často píšu o slávnych ľuďoch a snažia sa šokovať alebo vyvolať silné emócie.
- **Dezinformačné / konšpiračné médiá** - Tieto médiá šíria aj nepravdivé alebo zavádzajúce informácie. Často si vymýšľajú fakty, neuvádzajú zdroje a niekedy nepoznáme, kto ich vlastní.

? Na základe tohto článku posúď, o aký typ média ide.

The screenshot shows a news website interface. At the top, there's a navigation bar with categories like 'SPRÁVY', 'PROMINENTI', 'ŠPORTOVÝ ČAS', etc. The main headline is 'BÉÉÉÉZ POPLATKOV'. Below it, the article title is 'Srdcové záležitosti Matúša Kolárovskeho: Nová láska na obzore? Tajomné priznanie speváka!'. The article includes a photo of Matúš in a red fur coat and a list of recommended articles (NAČÍTANEŠIE) such as 'Ekkluzívna SPOVEĎ Mikuláša Černáka o filmoch: Zákaz milovanej mamy a ODKAZ pre Milana Ondříka'.

- a) Seriózne médium
- b) Bulvárne médium
- c) Dezinformačné médium

✓ Správna odpoveď

b) Bulvárne médium

📖 Vysvetlenie:

Z článku je zrejmé, že ide o bulvárne médium. Častou témou bulvárnych médií sú životy celebrit - v tomto prípade súkromný život speváka Matúša Kolárovskeho. Už v nadpise je zrejmé apelovanie na emócie, hlavne zvedavosť a šok ("tajné priznanie").

? Na základe tohto článku posúď, o aký typ média ide.

- a) Seriózne médium
- b) Bulvárne médium
- c) Dezinformačné médium

✓ Správna odpoveď

c) Dezinformačné médium

📖 Vysvetlenie:

Stránka Bádateľ.net patrí medzi dezinformačné alebo dokonca **konšpiračné** médiá, ktoré fungujú netransparentne a často šíria nepravdivé a nevedecké informácie. Ako vieme takéto dezinformačné médiá spoznať?

V prvom rade je dobré skontrolovať si, kto je **autor** článku – dôveryhodné médiá autorov nielen uvádzajú, ale mali by to byť aj profesionáli. V tomto prípade je ako autor uvedené len “redakcia”, zo čoho nevieme zistiť, kto skutočne článok napísal. Na stránke však nie sú uvedené ani mená členov redakcie.

Ďalším dôležitým znakom dôveryhodnosti je uvádzanie **zdrojov** informácií. V tomto článku sa síce nachádza zdroj, ale je to len link na zahraničné dezinformačné médium The People's Voice. Po kliknutí na tento link zistíme, že článok na stránke Bádateľ je len preložený článok z The People's Voice do slovenčiny - toto nie je správanie seriózných médií.

Médiá by taktiež mali uvádzať, kto ich **vlastní** a ako zarábajú peniaze. Pri stránke Bádateľ avšak nevieme takéto informácie jednoducho dohľadať. Niektorí novinári sa pokúsili **dohľadať** finančné pozadie média a zistili, že portál je naviazaný na podnikateľa Jozefa Buzga, ktorý prevádzkoval e-shop Dr. Buzgi, ktorý predával rôzne „prírodné“ výživové doplnky.

Čo sa týka **obsahu**, článok evidentne obsahuje konšpiračnú teóriu založenú na vymyslených alebo manipulatívnych informáciách. NASA sa nikdy "v podstate" nepriznala, že na mesiaci nepristála a Buzz Aldrin nikdy nespochybnil pristátie na Mesiaci; naopak, dôrazne **potvrďuje**, že sa to naozaj stalo a jeho tvrdenia boli len vytrhnuté z kontextu.

Podobných lží a manipulácií je v článku mnoho - priveľa na to, aby sme ich tu všetky vyvrátili. Dôležitejšie je naučiť sa, ako spoznať podozrivé zdroje informácií podľa vyššie spomenutých znakov - autor, zdroje, redakcia, vlastníci, atď.

Na základe tohto článku posúď, o aký typ média ide.

ONLINE.SK HN24.SK SLOVENSKO EKONOMIKA A FINANCIIE SVET KOMENTÁRE AUTO PREDPLATNÉ

Slovensko Robert Fico Peter Pellegrini Andrej Danko vláda diaľnice prezidentské voľby trestný zákon

Studentské voľby v roku 2020 na Gymnáziu v Nových Zámkoch. FOTO: HN/Richard Prutký

Mladí ľudia si cenia demokraciu, politickým stranám však nedôverujú

09.09.2022, 13:04

TASR

IF YOU ANSWERED 25 QUESTIONS CORRECTLY ON THIS QUIZ,

- a) Seriózne médium
- b) Bulvárne médium
- c) Dezinformačné médium

Správna odpoveď

- a) Seriózne médium

Vysvetlenie:

V tomto prípade ide o etablované seriózne médium Hospodárske noviny, s dlhoročnou tradíciou, stálou redakciou a transparentným fungovaním. Hneď z nadpisu je zrejmé, že médium má za cieľ informovať o dôležitých témach faktickým spôsobom. Nerieši len bulvárne témy s využitím "clickbait" nadpisov, ako sme mohli vidieť v prvom článku - naopak, rovno z nadpisu sú zrejmé výsledky prieskumu medzi mladými. Správu prebralo médium z TASR (Tlačovej agentúry Slovenskej republiky).

Zdôvodni svoje odpovede.

Aspoň v jednej vete sa vyjadrí ku všetkým trom článkom. Vysvetli, aké znaky seriózneho/bulvárneho/dezinformačného média si našiel/našla v danom článku.

Správna odpoveď

Článok 1 je bulvárny, lebo rieši tému osobného života celebrity (Matúša Kolárovskeho), a taktiež využíva "clickbait" nadpis s apelom na emócie čitateľa ("tajomné priznanie").

Článok 2 je dezinformačný / konšpiračný, lebo šíri opakovane vyvrátenú konšpiračnú teóriu o tom, že pristátie na mesiaci bolo sfaľované. V článku je ako autor uvedené len "redakcia". Na stránke sú pochybné reklamy (napr. o "zakázanej metóde" zlepšenia zraku).

Článok 3 je seriózny, lebo používa výstižný a informatívny nadpis, zaoberá sa vážnou témou (vzťah mladých k politike), používa TASR ako zdroj informácií. Hospodárske noviny sú známe a etablované médium s dlhoročnou tradíciou a transparentným fungovaním.

Vysvetlenie:

Od súťažiacich sa v tejto úlohe nevyžadovalo rozsiahle overovanie médií ani hĺbkové dohľadávanie informácií. Na správnu odpoveď stačilo využiť informácie dostupné v snímke obrazovky z daného článku. Cieľom tejto úlohy bolo naučiť žiakov rozpoznávať, k akému typu článku sa dopracovali a následne kriticky vyhodnotiť obsah daného článku.

Hodnotenie:

3 body získali odpovede, ktoré sa vyjadrili ku každému z troch článkov. Svoje odpovede zdôvodnili a ukázali na konkrétnych príkladoch, ktoré si v danom článku všimli.

2 body dostali odpovede, ktoré sa vyjadrili len k dvom článkom aj s použitím konkrétnych príkladov, alebo také odpovede, ktoré sa síce vyjadrili ku všetkým trom článkom, ale len stručne a bez konkrétnych príkladov.

1 bod dostali odpovede, ktoré sa vyjadrili len k jednému článku aj s použitím konkrétnych príkladov, alebo také odpovede, ktoré sa síce vyjadrili ku dvom článkom, ale len stručne a bez konkrétnych príkladov.

0 bodov získali chýbajúce alebo nesprávne odpovede.

Pre učiteľov:

Deti v dnešnej dobe v tomto veku málokedy čítajú celé články z médií. Svoje informácie skôr získavajú z príspevkov na sociálnych sieťach, influencerov, TikTok videí, atď. Preto môže byť pre nich schopnosť pracovať s článkami a kriticky ich vyhodnocovať náročná. Avšak táto zručnosť je pre nich dôležitá - jednak do budúcnosti, ale aj v prítomnosti, lebo influenceri na sociálnych sieťach sa často odvolávajú na rôzne články, a preto je potrebné si vedieť overiť ich dôveryhodnosť.

Avšak overovanie médií nesmie spočívať v tom, že žiakom hovoríme, čo si majú myslieť alebo aký názor je správny. Žiaci by sa mali naučiť vytvárať si vlastné názory, ktoré sú založené na faktoch. A v tomto procese ich môžeme učiť, ktorým zdrojom informácií môžu viac dôverovať (ale nie nekriticky) a voči ktorým by mali byť skeptickí. Aby toto žiaci dokázali rozlíšiť, potrebujú poznať **formálne znaky** dôveryhodných médií - napr. autor, zdroje, redakcia, etický kódex, atď. - všetky tieto znaky sa môžu naučiť skrz náš interaktívny e-learning [kurz o médiách](#) alebo toto krátke 10-minútové [video](#).

Zdroje:

- [Článok 1 - Nový čas](#)
- [Článok 2 - Bádateľ](#)
- [Článok 3 - Hospodárske noviny](#)

Konšpiračné teórie

? Čo je to konšpiračná teória?

- a) Vysvetlenie udalostí, ktoré tvrdí, že určitá tajná skupina ľudí riadi udalosti vo svete, často bez dôkazov.
- b) Vedecká teória, ktorá je potvrdená dôkazmi a vysvetľuje, ako funguje svet.
- c) Mýtus alebo rozprávka, ktorú si ľudia vymýšľajú len pre zábavu a nikto jej neverí.
- d) Teória, ktorá poukazuje na skrytú pravdu, ktorú médiá často zatajujú.

✓ Správna odpoveď

- a) Vysvetlenie udalostí, ktoré tvrdí, že určitá tajná skupina ľudí riadi udalosti vo svete, často bez dôkazov.

📖 Vysvetlenie:

Konšpiračná teória je vysvetlenie zložitej udalosti, ktoré tvrdí, že za ňou stojí tajná skupina ľudí, avšak neexistujú na to skutočné dôkazy. Tieto teórie sa šíria najmä na internete a na sociálnych sieťach a môžu byť veľmi presvedčivé, aj keď nie sú pravdivé. Cieľom úlohy je súťažiacim priblížiť čo je konšpiračná teória.

Možnosť b) je nesprávna, pretože vedecká teória je založená na dôkazoch a výskume. Konšpiračné teórie sa často snažia pôsobiť ako vedecké teórie, ale nie sú založené na faktoch. Možnosť c) je tiež nesprávna, pretože mnoho ľudí konšpiračným teóriám verí, aj keď sú vymyslené. Nie sú to len príbehy na pobavenie – niektoré môžu byť nebezpečné a ovplyvňovať, ako ľudia vnímajú svet. Možnosť d) je tiež nesprávna, pretože konšpiračné teórie sa často tvária, že odhaľujú „skrytú pravdu“, ale v skutočnosti šíria neverené alebo nepravdivé informácie. Možnosť a) je správna.

? K nasledujúcim manipulačným taktikám priradi ich názvy:

Snaha vyvolať silné pocity ako strach, hnev často prostredníctvom dramatického jazyka, výkričníkov a fráz ako „Šokujúce!“ alebo „Desivé odhalenie!“.	Apofónia
Použitie tvrdení ľudí, ktorí sa síce tvária ako odborníci, ale v skutočnosti nimi nie sú a ich názory sa nezhodujú s väčšinou vedeckej komunity.	Odkaz na falošné autority

Použitie iba časti informácií, ktoré podporujú tvrdenia konšpirátorov a ignorujú alebo skresľujú zvyšok kontextu.	Apel na emócie
Obviňovanie konkrétnej skupiny ľudí alebo organizácie za všetky problémy.	Obetný baránok
Pripisovanie významu náhodným udalostiam a hľadanie vzorcov všade.	Apel na zdravý rozum
Snaha presvedčiť ľudí, že pravda je očividná a nepotrebuje dôkazy. Používa jednoduché, intuitívne argumenty namiesto odborných faktov, často s frázami ako „Stačí sa len zamyslieť...“.	Manipulácia s dôkazmi

Správna odpoveď

Apel na emócie: Snaha vyvolať silné emócie ako strach, hnev často prostredníctvom dramatického jazyka, výkričníkov a fráz ako „Šokujúce!“ alebo „Desivé odhalenie!“.

Odkaz na falošné authority: Používajú ľudí bez skutočnej kvalifikácie alebo s pochybnou povestou ako „odborníkov“, aby pôsobili dôveryhodne, aj keď ich tvrdenia nie sú podložené faktami a často idú proti názorom väčšiny vedcov.

Manipulácia s dôkazmi: Používajú iba časti informácií, ktoré podporujú ich tvrdenie a ignorujú alebo skresľujú zvyšok kontextu.

Obetný baránok: Obviňujú konkrétnu skupinu ľudí alebo organizáciu za všetky problémy, aj keď na to neexistujú dôkazy. Tým vytvárajú jednoduché vysvetlenie zložitých situácií.

Apofónia: Pripisovanie významu náhodným udalostiam a spájanie nesúvisiacich faktov do jedného celku.

Apel na zdravý rozum: Snaha presvedčiť ľudí, že pravda je očividná a nepotrebuje dôkazy. Používa jednoduché, intuitívne argumenty namiesto odborných faktov, často s frázami ako „Stačí sa len zamyslieť...“.

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je naučiť súťažiacich rozpoznávať charakteristické znaky konšpiračných teórií, pochopiť, ako konšpiračné teórie fungujú a kriticky analyzovať informácie, ktoré sa šíria na internete či v médiách. Konšpiračné teórie často využívajú manipulatívne techniky, ktoré môžu pôsobiť presvedčivo, ale v skutočnosti sú založené na neoverených tvrdeniach a logických klamoch.

Prečítaj si nasledujúci status a odpovedz na otázky.

 Ema Kandriková

348 likes

Ema Kandriková 🇷🇺 NASA KLAMALA! HOLLYWOODSKÉ ŠTÚDIO ODHALENÉ! ⚠️ ⚠️

Myslíte si, že ľudia skutočne pristáli na Mesiaci? POZRITE SA NA TENTO ŠOKUJÚCI DÔKAZ!
Toto je „autentická“ fotka NASA z Mesiaca... ALE ČO JE TO V POZADÍ??? ZELENÉ PLÁTNO!!! Áno, presne to, čo používajú vo filmoch na špeciálne efekty!

Myslíte si, že je to len náhoda? Nič ako náhoda neexistuje! Napríklad, prečítajte si meno “prvého človeka na mesiaci” naopak. Neil Armstrong = GNORTS, MR. ALIEN... Jasný mimozemský pozdrav 🤖 NASA nás klame celé desaťročia!

Uznávaný odborník na vesmírne anomálie, Robert Dean, (ktorého mainstreamové médiá IGNORUJÚ! 🤔) potvrdil, že táto fotografia je DÔKAZOM obrovskej manipulácie. NASA je len BÁBIKA v rukách elít! 💰 Oni si užívajú luxus a vy im slepo veríte? Myslíte si, že všetky tie miliardy, ktoré NASA dostáva, sú na „výskum“? 😏 NIE! Sú to vaše peniaze, ktoré idú na tajné projekty a ovládanie spoločnosti!

A teraz sa zamyslite – V ROKU 1969 NEMALI ANI SMARTFÓNY, ale dokázali pristáť na Mesiaci a vrátiť sa späť? Použite ZDRAVÝ ROZUM. Celé je to len veľká lož, ktorú nám opakujú, aby sme ju prijali bez otázok. 🤫

🇷🇺 ZDIEĽAJTE, KÝM TO NESMAŽŮ! 🚀 ⚠️ ⚠️ ⚠️

#MoonLandingFake #GreenScreenFail #FollowTheMoney
Zobraziť 136 komentárov

včera

V statuse sa nachádzajú rôzne manipulačné taktiky, ktoré sú využívané v konšpiračných teóriách. Nájdi dva takéto znaky a opíš, akým konkrétnym spôsobom sú v texte použité. Rozviň a zdôvodni svoju odpoveď.

Pomôž si znakmi konšpiračných teórií, ktoré si sa naučil/-a v predošlej úlohe.

Správna odpoveď

V texte sa nachádza viacero znakov konšpiračných teórií, ktoré sú typické pre manipuláciu a šírenie dezinformácií. Medzi najvýraznejšie patria:

Apel na emócie: Text používa dramatický jazyk, veľké písmená, výkričníky. Napríklad: „NASA KLAMALA!“, „HOLLYWOODSKÉ ŠTÚDIO ODHALENÉ!“, „ZDIEĽAJTE, KÝM TO NESMAŽÚ!“ (s gramatickou chybou). Cieľom takéhoto jazyka je vyvolať šok, hnev a pocit nespravodlivosti, aby čitateľ reagoval impulzívne a nekriticky prijal tvrdenia.

Odkaz na falošné authority: Status spomína istého vedca, údajný „odborník na vesmírne anomálie“ Robert Dean, ktorý nie je uznávaným vedcom, ale bývalým členom americkej armády a tzv. „ufológom“. Zároveň sa zdôrazňuje, že „mainstreamové médiá ho ignorujú“, čo má vytvoriť dojem, že ide o skutočnú autoritu, ktorú „elity chcú umlčať“.

Manipulácia s dôkazmi: Ako „dôkaz“ podvodu sa uvádza fotografia s astronautmi a zeleným plátnom, akoby z filmového štúdia. Aj keď fotografia je skutočná, je vytrhnutá z kontextu, keďže pochádza z natáčania [filmu](#) v Hollywoode.

Obetný baránok: Status vykresľuje NASA ako „bábiku v rukách elit“ – akejsi tajnej skupiny mocných ľudí, ktorí klamú a manipulujú verejnosť a zneužívajú verejné peniaze na „ovládanie spoločnosti“. Čitateľ má nadobudnúť pocit, že je klamaný, pričom však autor neuvádza žiadne dôkazy.

Apel na zdravý rozum: Text používa jednoduché, intuitívne tvrdenia, ktoré na prvý pohľad pôsobia logicky, ale ignorujú komplexnosť problému. Napríklad otázka „V ROKU 1969 NEMALI ANI SMARTFÓNY, ale dokázali pristáť na Mesiaci?“ navádza čitateľa, aby spochybnil historický fakt len na základe osobnej intuície, bez ohľadu na vedecké vysvetlenia.

Apofónia: Status pripisuje náhodným udalostiam skrytý význam, aby vytvoril dojem, že všetko do seba zapadá. Napríklad tvrdenie, že meno Neil Armstrong odzadu znamená „GNORTS, MR. ALIEN“, autor prezentuje ako dôkaz istej spojitosti, ktorá podporuje jeho konšpiračnú teóriu, aj keď v skutočnosti ide len o náhodnú hru so slovami bez reálneho významu.

Hodnotenie:

3 body dostali odpovede, ktoré správne našli aspoň dva znaky konšpiračného myslenia v statuse, a taktiež ich do hĺbky vysvetlili a ukázali na konkrétnych príkladoch.

2 body dostali odpovede, ktoré síce našli dva z vyššie uvedených znakov, ale nevysvetlili ich dostatočne do hĺbky a neukázali ich na konkrétnych príkladoch. 2 body mohli taktiež získať odpovede, ktoré našli len jeden znak, ale vysvetlili ho do dostatočnej hĺbky s použitím príkladov.

1 bod dostali odpovede, ktoré si všimli len jeden znak konšpiračného myslenia, ale vysvetlili ho len stručne a bez použitia príkladov.

0 bodov dostali prázdne alebo nesprávne odpovede.

Konšpiračné teórie často využívajú reálne obrázky alebo fakty, ale vytrhávajú ich z kontextu alebo ich manipulujú, aby podporili svoju verziu príbehu.

O aký typ obrázku ide v prípade statusu, ktorý si si prečítal(a) vyššie?

- a) Obrázok je fotomontáž
- b) Obrázok je vygenerovaný umelou inteligenciou
- c) Ide o skutočný obrázok, ale je vytrhnutý z kontextu
- d) Ide o skutočný obrázok, ktorý sedí ku kontextu statusu

Správna odpoveď

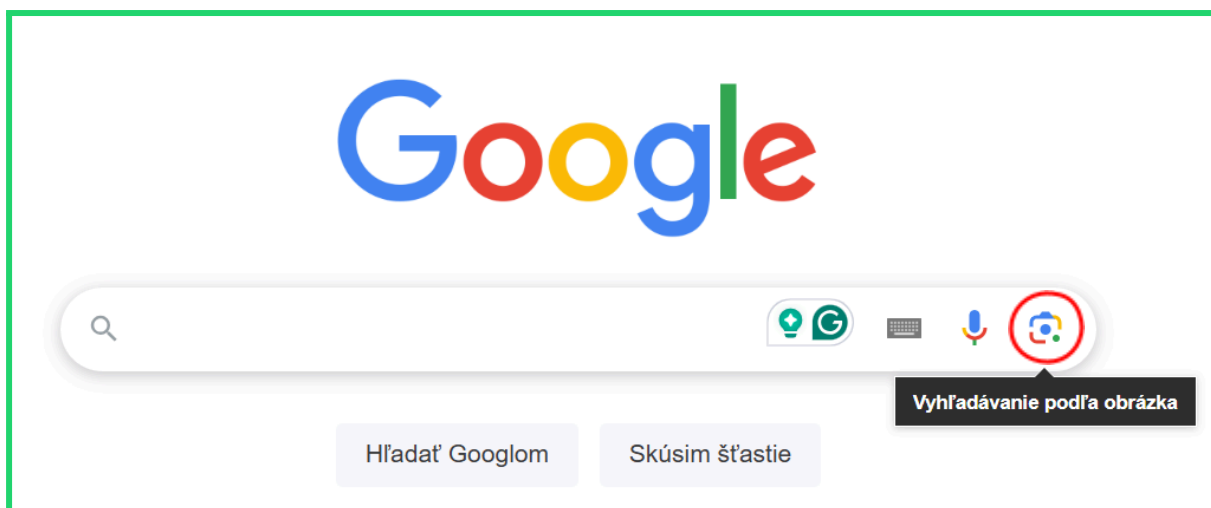
c) Ide o skutočný obrázok, ale je vytrhnutý z kontextu

Vysvetlenie:

Cieľom úlohy je naučiť žiakov rozpoznávať manipuláciu s vizuálnym obsahom, ktorá je bežnou súčasťou konšpiračných teórií, ako aj iných dezinformácií na internete. V statusoch sa často využívajú skutočné fotografie, ale autori ich prezentujú v nesprávnom kontexte, aby podporili svoju verziu príbehu.

Pôvod obrázku mohli súťažiaci zistiť stiahnutím obrázka a následným využitím aplikácie Google Lens, Google Search Images alebo TinEye. Po otvorení Google je potrebné vo vyhľadávacom okienku kliknúť na ikonu fotoaparátu, ktorá umožní vybratie obrázku zo súboru.

Po vyhľadaní sa vám zobrazí niekoľko článkov, v ktorých bol daný obrázok použitý. Zdroj s najstraším dátumom nám napovedá pôvod obrázku.

Je teda možné zistiť že pochádza z natáčania [filmu](#).

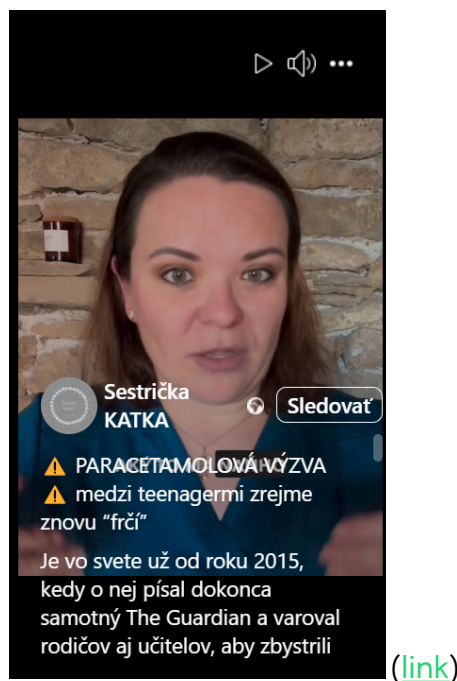
Pre učiteľov:

Naučte sa viac o konšpiračných teóriách a overte si zručnosti v ich identifikovaní pomocou nášho [interaktívneho kurzu](#)! Nájdete tam teóriu, vzdelávacie videá a aj kvíz na upevnenie zručností. Tento kurz je pomerne náročný na teóriu, takže ak chcete jednoduchší materiál o konšpiračných teóriách, odporúčame toto [video s Vedátorom](#) o tom, ako kriticky analyzovať konšpiračné teórie.

Výzva na sociálnych sieťach

Na sociálnych sieťach sa často šíria škodlivé "výzvy", ktoré môžu viesť k ohrozeniu zdravia ľudí, ktorí sa do nich zapoja.

Pozri si video sestričky, ktorá varuje pred jednou takou výzvou:

? Prečo sa takéto výzvy šíria práve na sociálnych sieťach?

(môžeš vybrať viac správnych odpovedí)

- a) Lebo majitelia sociálnych sietí chcú, aby si deti ubližovali na zdraví
- b) Lebo výzva je bezpečná a šíriť takéto výzvy je prejav slobody slova
- c) Lebo algoritmus sociálnych sietí najviac zobrazuje také videá, ktoré vyvolajú silnú emóciu a potom majú veľa reakcií
- d) Lebo algoritmus sociálnych sietí dokáže rozpoznať, že ide o nebezpečnú výzvu a chce pred ňou varovať čo najviac ľudí
- e) Lebo na sociálnych sieťach niekedy vznikajú tzv. informačné bubliny - skupiny ľudí, ktorým sa zobrazuje podobný obsah, ktorý môže byť aj radikálny alebo škodlivý

Správna odpoveď

- c) Lebo algoritmus sociálnych sietí najviac zobrazuje také videá, ktoré vyvolajú silnú emóciu a potom majú veľa reakcií
- e) Lebo na sociálnych sieťach niekedy vznikajú tzv. informačné bubliny - skupiny ľudí, ktorým sa zobrazuje podobný obsah, ktorý môže byť aj radikálny alebo škodlivý

Vysvetlenie:

Sociálne siete používajú špeciálne programy, nazývané algoritmy, ktoré rozhodujú o tom, aké príspevky sa ti zobrazia. Tieto algoritmy sledujú, na aký obsah si v minulosti reagoval/-a, napríklad čo si lajkoval/-a alebo komentoval/-a. Ak si ty alebo tvoji kamaráti často pozeráte určitý typ príspevkov, algoritmus vám bude podobný obsah zobrazovať častejšie. Cieľom je udržať ťa na sociálnej sieti čo najdlhšie.

Kvôli tomuto fungovaniu sa môžu rýchlo šíriť aj **nebezpečné výzvy**. Tieto videá často **šokujú** alebo fascinujú, čo spôsobuje, že získavajú veľa lajkov, komentárov a zdieľaní. To ich robí populárnymi a algoritmus ich potom ukazuje ešte viac ľuďom. Preto je správna odpoveď c).

Ďalším problémom je vznik tzv. "**informačných bublín**". To znamená, že ak často interaguješ s určitým typom obsahu, algoritmus ti bude stále viac ukazovať podobné príspevky. Ak sa napríklad v tvojej skupine priateľov šíri nebezpečná výzva, môže sa zdať, že ju robia všetci, a **začne to pôsobiť normálne**. To je veľmi nebezpečné, pretože môže viesť k tomu, že sa zapojíš do rizikového správania. Preto je správna aj odpoveď e).

Je dôležité byť opatrný pri tom, čo na sociálnych sieťach sleduješ a s čím interaguješ. Nie všetko, čo je populárne, je aj bezpečné. Prečítaj si viac o tom, ako škodlivá je paracetamolová výzva od [Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv](#).

Algoritmus sociálnych sietí je automatický program, ktorý rozhoduje, ktoré príspevky a videá uvidíš na svojej hlavnej stránke (napr. na TikToku, Instagrame či YouTube).

 Čo môžeš urobiť, aby si sa vyhol/vyhla „pasci algoritmov“, keď vidíš nebezpečný trend? Prirad' správne dôsledky k jednotlivým akciám.

Čo urobím	Aký to bude mať dôsledok
Sledujem a lajkujem videá výzvy	Algoritmus si bude myslieť, že ma nezaujímajú, a nebude mi ich odporúčať
Nahlásim škodlivé video	Aj keď mám dobrý úmysel, pomáham výzvu šíriť ďalej
Ignorujem videá o výzve	Algoritmus mi začne ukazovať ešte viac takýchto videí
Zdieľam video, aby som varoval ostatných	Platforma ho môže odstrániť a zastaviť jeho šírenie

Správna odpoveď

- **Sledujem a lajkujem videá výzvy** - Algoritmus mi začne ukazovať ešte viac takýchto videí
- **Nahlásim škodlivé video** - Platforma ho môže odstrániť a zastaviť jeho šírenie
- **Ignorujem videá o výzve** - Algoritmus si bude myslieť, že ma nezaujímajú, a nebude mi ich odporúčať
- **Zdieľam video, aby som varoval ostatných** - Aj keď mám dobrý úmysel, pomáham výzvu šíriť ďalej

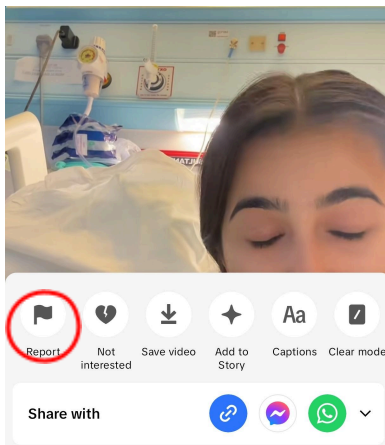

Vysvetlenie:

Cieľom tejto úlohy bolo upevniť porozumenie toho, ako fungujú algoritmy a ako naše správanie ovplyvňuje to, čo vidíme na sociálnych sieťach.

Ak interagujeme z videom - či už lajkovaním, sledovaním, komentovaním alebo zdieľaním - tak nám algoritmus ukáže takých videí viac a výzva sa ďalej šíri. Aj keď môžeme mať dobrý úmysel, tak tým nevedomky podporujeme šírenie škodlivého obsahu.

Preto je najlepším riešením videá ignorovať, nedávať im našu pozornosť a presunúť sa ďalej. Ak ide o vyslovene škodlivý a nebezpečný obsah, môžeme daný príspevok dokonca [nahlásiť](#).

Ako najlepšie zabrániť šíreniu škodlivých výziev, ako je “paracetamolová výzva”?

- a) Napíšem komentár pod video, aby som ľuďom povedal, že je nebezpečné.
- b) Dám like na video, aby ho videlo viac ľudí a dozvedeli sa o rizikách.
- c) Nebudem ho sledovať, lajkovať ani zdieľať a namiesto toho ho nahlásim.
- d) Pošlem video čo najviac kamarátom, aby som ich varoval.
- e) Informujem svojich blízkych o rizikách výzvy bez toho, aby som zdieľal video s výzvou

Správna odpoveď

- c) Nebudem ho sledovať, lajkovať ani zdieľať a namiesto toho ho nahlásim.
- e) Informujem svojich blízkych o rizikách výzvy bez toho, aby som zdieľal video s výzvou.

Vysvetlenie:

Ak chceme niekoho varovať ohľadom nebezpečenstva podobných výziev, môžeme tak spraviť, ale bez zdieľania obsahu, ktorý priamo na takéto činy vyzýva. Môžeme tak spraviť nielen cez sociálne médiá (ako robí sestrička vo videu v úvode úlohy), ale napríklad aj v osobnom kamarátskom rozhovore.

Pre učiteľov:

Sociálne siete sú primárnym zdrojom informácií pre mladých ľudí, často tam trávajú hodiny času denne. Práve preto je dôležité, aby si uvedomovali, aké informácie sa k nim dostávajú a prečo. Ide o komplikovanú tému, avšak z našej skúsenosti je najlepšie si ju ukázať priamo v praxi. Ak máte možnosť s žiakmi o tejto téme diskutovať, odporúčame nasledujúci formát:

Návrh na aktivitu: Ako algoritmy ovplyvňujú, čo vidíme

Cieľom tejto aktivity je pomôcť žiakom uvedomiť si, že každý z nás vidí na sociálnych sieťach iný obsah, pretože algoritmy prispôsobujú príspevky podľa našich záujmov a správania.

Požiadajte žiakov, aby si doma na pár minút pozreli svoje sociálne siete (napr. TikTok, Instagram, YouTube) a poznačili si, aký typ obsahu sa im najčastejšie zobrazuje. Ak dieťa nemá žiadne sociálne siete, nech si pozrie iný, tradičný zdroj informácií (napr. televízne správy, noviny).

Na hodine rozdeľte žiakov do menších skupín, kde si navzájom porovnajú, aký obsah sa im zobrazuje.

- Spoločne hľadajte vzorce – majú podobné typy videí? Alebo úplne iné?
- Diskutujte, prečo sa to môže diať – čo algoritmus "vidí", keď niečo lajkujeme alebo pozeráme dlhšie?
- Vyzvite žiakov, aby kriticky premýšľali, ako môžu tieto algoritmy ovplyvňovať naše názory a správanie.

Zdroje:

- [Video varujúce pred výzvou](#)

Overovanie faktov

Wikipédia je online encyklopédia, ktorá ponúka široké spektrum informácií z rôznych oblastí a sprístupňuje ich zadarmo každému.

Keďže je ľahko dostupná, mnohí ju považujú za užitočný zdroj pri štúdiu aj v bežnom živote. No je dôležité vedieť, aké výhody a možné úskalia môže mať jej používanie.

Pri riešení tejto úlohy si otvor na Wikipédii stránku Historickej budovy Slovenského národného divadla (SND) v Bratislave.

Wikipédia: Historická budova Slovenského národného divadla

Pozorne si prečítaj nasledujúce tvrdenia.

Ku každému z nich prirad', či je pravdivé alebo nepravdivé a či ho možno overiť na Wikipédii (na stránke o Historickej budove SND).

Komentované prehliadky Historickej budovy SND sú zdarma.	nepravdivé tvrdenie, sa dá overiť na Wikipédii
Architektami Historickej budovy SND sú Ferdinand Fellner a Hermann Helmer.	pravdivé tvrdenie, ktoré sa dá overiť na Wikipédii
V Historickej budove SND v roku 2024 nebolo odohrané ani jedno divadelné predstavenie.	nepravdivé tvrdenie, ktoré sa nedá overiť na Wikipédii
V Historickej budove SND sa nenachádza točňa.	pravdivé tvrdenie, sa nedá overiť na Wikipédii

Správna odpoveď'

1. Komentované prehliadky Historickej budovy SND sú zdarma. - **nepravdivé** tvrdenie, ktoré sa **nedá** overiť na Wikipédii
2. Architektami Historickej budovy SND sú Ferdinand Fellner a Hermann Helmer. - **pravdivé** tvrdenie, ktoré sa **dá** overiť na Wikipédii
3. V Historickej budove SND v roku 2024 nebolo odohrané ani jedno divadelné predstavenie. - **pravdivé** tvrdenie, sa **nedá** overiť na Wikipédii
4. V Historickej budove SND sa nenachádza točňa. - **nepravdivé** tvrdenie, sa **dá** overiť na Wikipédii

 Vysvetlenie:

Táto úloha ukazuje, ako môžeme využívať Wikipédiu pri overovaní informácií a aké sú jej limity.

Pri riešení prvej otázky je potrebné kombinovať informácie uvedené na Wikipédii s informáciami z iných zdrojov, napríklad z [webstránky Slovenského národného divadla](#):

	Tvrdenie	pravdivé/nepravdivé	Dá/nedá sa overiť na Wikipédii
1.	Komentované prehliadky Historickej budovy SND sú zdarma.	nepravdivé	nedá
2.	Architektami Historickej budovy SND sú Ferdinand Fellner a Hermann Helmer.	pravdivé	dá
3.	V Historickej budove SND v roku 2024 nebolo odohrané ani jedno divadelné predstavenie.	pravdivé	nedá
4.	V Historickej budove SND sa nenachádza točňa.	nepravdivé	dá

Pri hľadaní konkrétnej informácie na dlhších stránkach Wikipédie môže ušetriť čas **klávesová skratka CTRL + F**. Otvorí sa vyhľadávacie okienko, do ktorého sa dá napísať kľúčové slovo – napríklad v tejto úlohe “točňa”, “Fellner” alebo “Helmer”. Skratka potom zvýrazní všetky miesta na stránke, kde sa dané slovo nachádza.

Wikipédia je **užitočný nástroj na vyhľadávanie základných faktov** (v tomto prípade mien architektov alebo technických informácií o budove). No **nie vždy obsahuje najnovšie alebo detailné informácie** (v tomto prípade aktuálne údaje o divadle za rok 2024 či podrobnosti o komentovaných prehliadkach).

Pred niekoľkými mesiacmi začalo Slovenské národné divadlo organizovať komentované prehliadky svojej Historickej budovy. Táto informáciá na Wikipédii aktuálne chýba. Kto ju tam môže doplniť?

- Informáciu môže doplniť iba generálna riaditeľka divadla.
- Túto informáciu môže na Wikipédiu doplniť ktokoľvek a kedykoľvek.
- Informácie na Wikipédiu pridávajú výhradne zamestnanci a zamestnankyne Wikipédie.
- Túto informáciu môže na stránku doplniť iba pôvodný autor stránky o Historickej budove SND.

Správna odpoveď

b) Túto informáciu môže na Wikipédiiu doplniť ktokoľvek a kedykoľvek.

Vysvetlenie:

Wikipédia je otvorená encyklopédia, ktorú **môže upravovať každý používateľ**, ak dodržiava pravidlá a uvádza dôveryhodné zdroje.

To znamená, že informáciu o komentovaných prehliadkach môže pridať ktokoľvek, kto si vytvorí účet na Wikipédii a doloží ju dôveryhodným zdrojom (v tomto prípade napríklad oficiálnou stránkou SND). Správna je preto možnosť b). Pri riešení tejto otázky si súťažiaci mohli základné pravidlá úprav prečítať [priamo na Wikipédii](#).

Podľa Wikipédie je Historická budova Slovenského národného divadla národnou kultúrnou pamiatkou.

Aký zdroj Wikipédia uvádza na potvrdenie tohto faktu? Skopíruj link, na ktorý sa Wikipédia v tomto zdroji odkazuje.

Správna odpoveď

<https://www.pamiatky.sk/nkp-a-po/register-po/objekt-detail/?idObjekt=75>

Vysvetlenie:

Na túto informáciu odkazuje prvá referencia - označená ako [1]. Odkaz na zdroj na Wikipédii môžeš nájsť na dvoch miestach:

- **V texte článku** – stačí kliknúť na číslo v hranatej zátvorke [1], ktoré patrí k danej informácii.
- **V časti Referencie** – na konci stránky, kde sú zozbierané všetky použité zdroje.

Čo platí o tomto linku?

- Na linku nájdeme informácie, ktoré potvrdzujú dané tvrdenie.
- Link síce odkazuje na webové sídlo Pamiatkového úradu, ale je neaktuálny.
- Link je falošný a autor textu zámerne manipuluje s dôkazmi.

Správna odpoveď

b) Link síce odkazuje na webové sídlo Pamiatkového úradu, ale je neaktuálny.

Vysvetlenie:

Link odkazuje na oficiálnu webstránku Pamiatkového úradu SR, takže autor textu nemanipuluje s dôkazmi a link nie je falošný – **možnosť c) je nesprávna**.

Nesprávna je aj možnosť a), pretože po kliknutí na link zistíme, že je neaktuálny, a teda na ňom nie je možné priamo potvrdiť dané tvrdenie.

Správne je teda možnosť b) – link sa odkazuje na webové sídlo Pamiatkového úradu, no nie je aktuálny.

Pri overovaní informácií na Wikipédii je dôležité kontrolovať funkčnosť a aktuálnosť uvedených odkazov. Ak je odkaz nefunkčný, je vhodné hľadať informácie na oficiálnych alebo iných dôveryhodných stránkach.

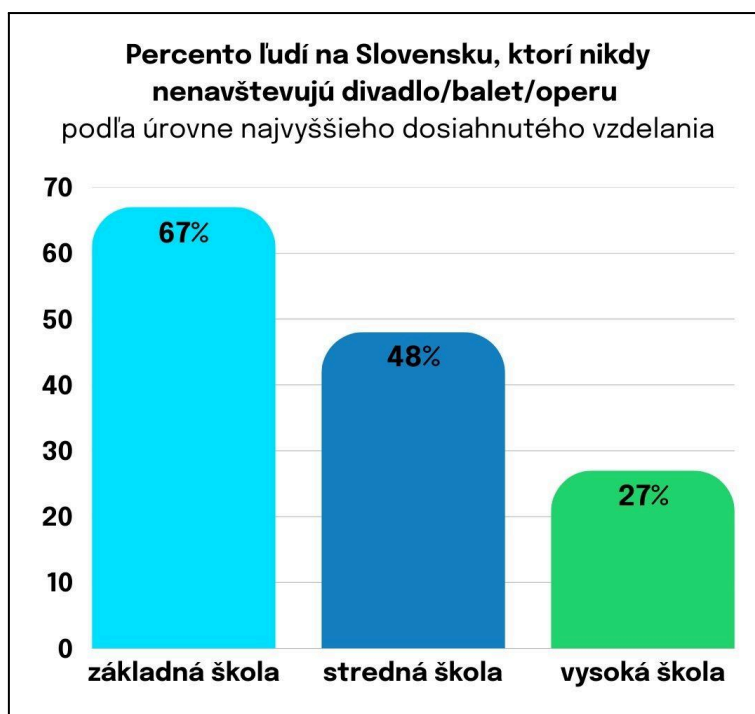
A ako je to so Slováckmi a návštevou divadla?

Pri riešení tejto úlohy sa vrátíme k pojmom **kauzalita a korelácie**, ktorým sme sa venovali v školskom kole.

Zopakuj si základné definície:

- **Kauzalita** je vzťah medzi dvoma javmi, kde jeden jav (príčina) spôsobuje druhý jav (dôsledok).
- **Korelácia** znamená, že medzi dvoma javmi existuje súvislosť, ale neznamená to, že jeden spôsobuje druhý. Korelácia hovorí len o tom, že sa dva javy často vyskytujú spolu, no nemusia byť vždy priamo prepojené.

Pozri si nasledujúci graf. Nájdeš na ňom výsledky prieskumu, ktorý zisťoval, aké percento Slovákov s rôznym vzdelaním nikdy nechodí do divadla.

Graf naznačuje, že čím vyššie vzdelanie človek má, tým je menšia šanca, že nechodí do divadla.

? Urči, ktoré tvrdenie o grafe je pravdivé

- Ide o kauzalitu - keď človek pôjde do divadla, dosiahne vyššie vzdelanie
- Ide o kauzalitu - keď človek dostane vysokoškolské vzdelanie, pustia ho do divadla
- Ide o koreláciu - vyššie vzdelanie zvyšuje šancu, že človek navštevuje divadlo.
- Ide o náhodu - chodenie do divadla a vzdelanie spolu žiadno nesúvisia.

Správna odpoveď

c) Ide o koreláciu - vyššie vzdelanie zvyšuje šancu, že človek navštevuje divadlo.

Vysvetlenie:

V tomto prípade graf **neukazuje kauzalitu**, preto sú možnosti a) aj b) nesprávne. Samotná návšteva divadla nespôsobí, že človek dosiahne vyššie vzdelanie, a rovnako možnosť ísť do divadla nezávisí priamo od toho, aké vzdelanie človek má.

Nejde ani o náhodu, takže možnosť d) nie je správna - graf ukazuje, že medzi vzdelaním a návštevou divadla existuje súvislosť podložená dôkazmi.

Správna odpoveď je c) – ide o koreláciu. Graf naznačuje, že ľudia s vyšším vzdelaním chodia do divadla častejšie. To znamená, že medzi týmito dvoma vecami **existuje súvislosť (korelácia)** – vyššie vzdelanie **môže súvisieť** s častejšou návštevou divadla, ale **nezaručuje ju**. Rovnako **chodenie do divadla nezaručuje vyššie vzdelanie**.

Pre učiteľov:

Wikipedia je pre žiakov a žiačky prirodzeným portálom, kde hľadajú informácie. Zároveň však nie je bezchybným ani úplne spoľahlivým zdrojom. Dôležité je naučiť žiakov nielen to, že Wikipedia existuje, ale ako ju používať zodpovedne, kriticky a zmysluplne.

Návrh na diskusiu:

Diskutujte so žiačkami/žiakmi, či využívajú Wikipédiu a aký dôraz kladú na overovanie získaných informácií. Tipy na otázky do diskusie:

- Využívaš Wikipédiu? Ak áno, na čo najčastejšie?
- Je Wikipédia pre Teba v niektorých prípadoch jediným zdrojom?
- Podľa čoho určuješ, či je informácia z Wikipédie pravdivá?
- Aké typy informácií by si na Wikipédii nehľadal/nehľadala?
- Je Wikipédia vhodnejšia na hľadanie faktov alebo názorov?

Podnet na aktivitu:

Vyzvite žiakov a žiačky, aby si každý individuálne vybral jednu tému, ktorá ich zaujíma, a k nej si na Wikipédii otvoril už existujúci článok. Dajte im niekoľko minút na tiché čítanie článku. Ich úlohou je zamyslieť sa, či je článok kvalitný, zrozumiteľný a dostatočne podložený – nech si poznačia aspoň 2–3 postrehy k článku – môžu sa týkať obsahu aj formy.

Následne ich vyzvite, aby sa so svojimi zisteniami podelili so spolužiakmi. V diskusii sa zamerajte najmä na tieto otázky:

- Opiera sa článok o dostatok relevantných zdrojov? Sú tieto zdroje správne označené?
- Sú informácie aktuálne? Nie je v článku niečo zastarané alebo chýbajúce?
- Našli ste v článku všetky základné informácie, ktoré ste čakali? Je niečo neprehľadné, nezrozumiteľné, príliš stručné alebo nepodložené?

Diskusiu môžete zakončiť krátkym zhrnutím, ktoré články boli na dobrej úrovni a prečo či ktoré články by si zaslúžili úpravu (a ako konkrétne).

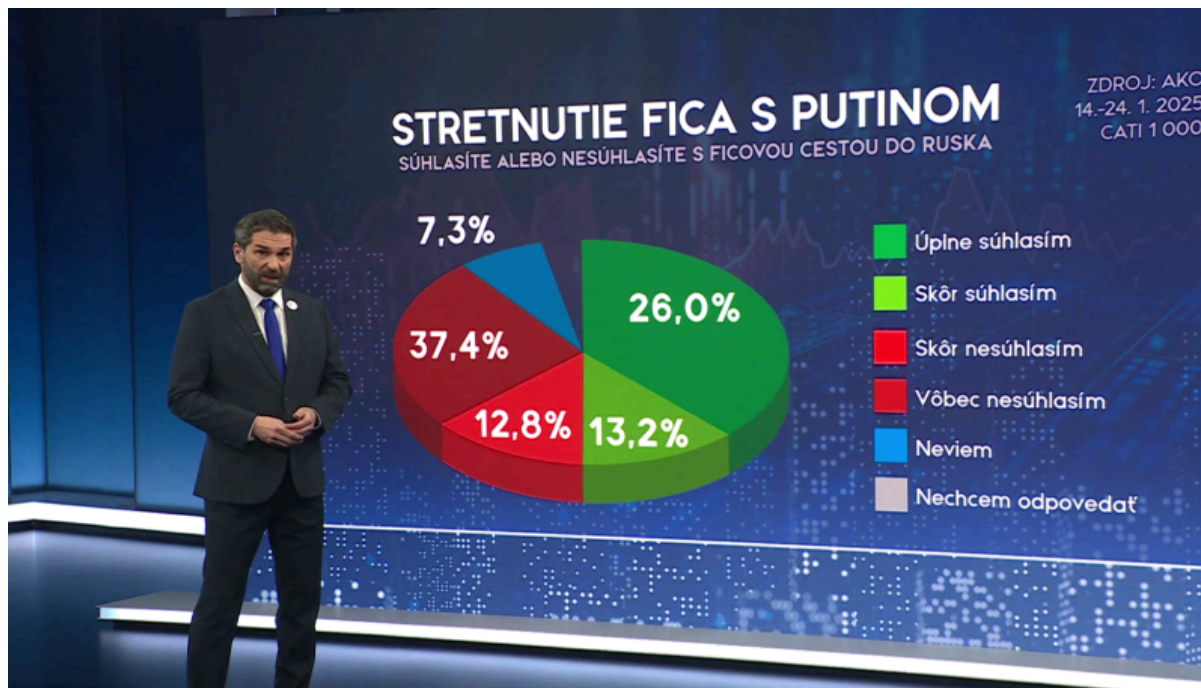
Zdroje:

- [Prieskum o návštevnosti divadla](#)

Graf

Grafy sú užitočné nástroje, ktorými vieme zobraziť rôzne údaje. Často ich vidíme v médiách, napríklad na zobrazenie výsledkov prieskumov verejnej mienky.

Pozri si nasledujúci príklad grafu, ktorý bol použitý v správach TV JOJ. Graf ukazuje, aké názory majú ľudia na stretnutie slovenského premiéra s ruským prezidentom.

? Ako sa nazýva tento typ grafu?

- a) Stĺpcový graf
- b) Čiarový graf
- c) Koláčový graf
- d) Plošný graf

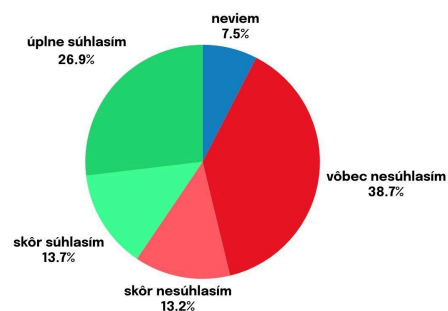
Správna odpoveď

- c) Koláčový graf

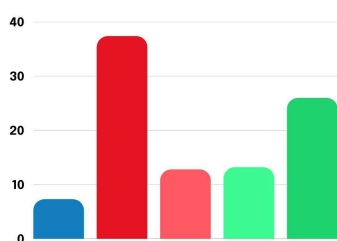
Vysvetlenie:

Cieľom tejto úlohy bolo naučiť sa, aké rôzne typy grafov existujú. V tomto prípade ide o tzv. **koláčový graf**. Tento typ grafu je vhodný na to, keď zobrazujeme údaje z jedného celku (napr. 100 % opýtaných) podľa toho, ako sú rozdelené na menšie časti (napr. % opýtaných, ktorí súhlasia alebo nesúhlasia).

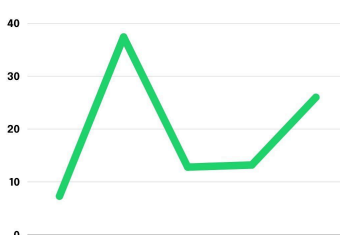

Zvyšné typy grafov spomenuté v možnostiach vyzerajú takto:

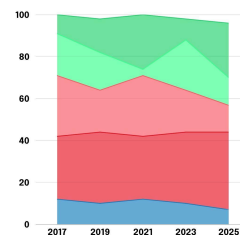
Stĺpcový graf:

Čiarový graf:

Plošný graf:

Zhodnoť kvalitu grafu. Zameraj sa na to, aké údaje sú použité a či ich správne zobrazili v grafe.

- Graf pracuje s pravdivými údajmi a sú správne zobrazené.
- Graf síce pracuje s pravdivými údajmi, ale sú nesprávne zobrazené.
- Graf pracuje s falošnými a nepravdivými údajmi.

Správna odpoveď

- Graf síce pracuje s pravdivými údajmi, ale sú nesprávne zobrazené

Vysvetlenie:

Graf pracuje s pravdivými údajmi - výsledkami prieskumu verejnej mienky, ktorý urobila agentúra AKO 14.-24. januára (vidíme to pravom hornom rohu obrázku). Pravosť týchto údajov si mohli súťažiaci overiť tým, že do vyhľadávča zadali kľúčové slová ("prieskum", "AKO", "14.-24.1." alebo "cesta do Moskvy") a na základe toho im vyhľadávča ukázal množstvo článkov z dôveryhodných zdrojov, ktoré potvrdzujú, že tento prieskum sa naozaj uskutočnil a **dáta nie sú vymyslené**.

Avšak výsledky prieskumu sú **nesprávne graficky zobrazené**. Možnosť “úplne súhlasím” zvolilo 26 %, zatiaľ čo možnosť “vôbec nesúhlasím” zvolilo 38,7 % - ale v grafe vyzerá časť “úplne súhlasím” väčšia ako časť “vôbec nesúhlasím”.

? Zamysli sa a dohľadaj informácie o tom, ako táto situácia nastala. Na základe toho vyber, ktoré tvrdenie je pravdivé:

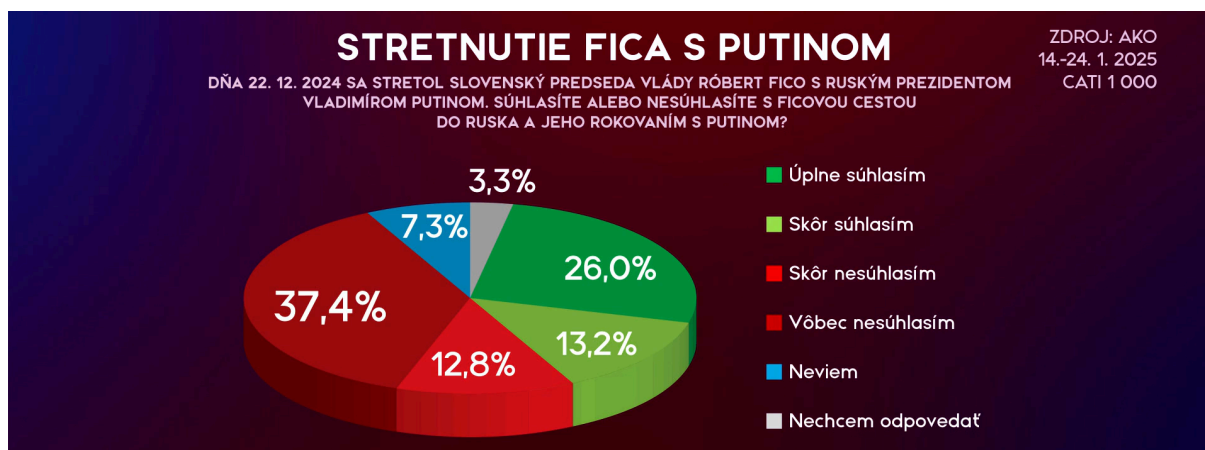
- a) S grafom nie je žiadny problém.
- b) Stala sa síce chyba, ale zamestnanci TV JOJ ju urobili omylom a ospravedlnili sa za ňu.
- c) Išlo o zámernú manipuláciu s cieľom ovplyvniť verejnú mienku.

✓ Správna odpoveď

b) Stala sa síce chyba, ale zamestnanci TV JOJ ju urobili omylom a ospravedlnili sa za ňu.

📖 Vysvetlenie:

Aj seriózne médiá občas spravia chybu, ale nemusíme to hneď považovať za konšpiráciu s cieľom manipulovať ľudí. Seriózne médium spoznáme podľa toho, že keď spraví občas chybu, ospravedlní sa za ňu a uvedie informácie na správnu mieru. To presne televízia JOJ urobila v tomto [videu](#). Správny graf by teda mal vyzeráť nasledovne:

Pre učiteľov:

Kriticky čítať informácie z grafov je dôležitá zručnosť, ktorá sa vyskytne aj na monitoroch, na hodinách informatiky či matematiky, ale často aj v bežnom živote – v správach, na sociálnych sieťach, atď. Preto je dôležité, aby žiaci vedeli grafy nielen čítať, ale aj ich chápať v kontexte a odhaľovať prípadné manipulatívne vizualizácie. Ak si chcú žiaci túto tému precvičiť, odporúčame im vyskúšať si interaktívny e-learning [kurz](#) na našej stránke, a následne si svoje zručnosti môžu overiť v [kvíze](#) InfoMat.

Zdroje:

- [prieskum AKO](#)
- [ospravedlnenie TV JOJ](#)

Argumentačné chyby

V tejto úlohe sa na konkrétnych príkladoch naučíš 5 častých argumentačných chýb. Argumentačná chyba je nesprávny spôsob argumentácie - na prvý pohľad síce môže vyzeráť ako dobrý argument, ale v skutočnosti nedáva logický zmysel.

Prečítaj si krátke definície niektorých argumentačných chýb:

- **Šikmá plocha** - Tvrdíme, že ak sa stane jedna vec, automaticky to povedie k extrémnemu výsledku, hoci na to nemáme dôkazy.
- **Osobný útok** - namiesto toho, aby sme riešili, čo niekto povedal, útočíme na toho, kto to povedal.
- **Falošná dilema** - Predstavujeme problém tak, akoby existovali len dve možnosti, hoci ich je v skutočnosti viac.
- **Odbočenie od témy** - Odbočíme od pôvodnej témy a začneme hovoriť o niečom inom, aby sme odviekli pozornosť.
- **Hlas ľudu** - Tvrdíme, že niečo je pravdivé alebo správne len preto, lebo si to myslí veľa ľudí. Popularita však nie je dôkazom pravdivosti.

Vyskúšaj si hľadanie argumentačných chýb v praxi.

? Pozorne si prečítaj situácie a vyber z možností argumentačnú chybu, ktorej sa niekto v tejto situácii dopustil

- a) šikmá plocha
- b) osobný útok
- c) falošná dilema
- d) odbočenie od témy
- e) hlas ľudu

✓ Správna odpoveď

a) šikmá plocha

📖 Vysvetlenie:

Babka používa **šikmú plochu**, pretože predpokladá, že ak si syn vyberie školu grafického dizajnu, automaticky to povedie **k najhoršiemu možnému scenáru** – zlej práci a nezamestnanosti.

Ide o argumentačnú chybu, pretože bez dôkazov naznačuje, že jedno rozhodnutie nevyhnutne spôsobí sériu negatívnych udalostí.

- a) šikmá plocha
- b) osobný útok
- c) falošná dilema
- d) odbočenie od témy
- e) hlas ľudu

Správna odpoveď

e) hlas ľudu

Vysvetlenie:

Syn používa **hlas ľudu**, pretože sa odvoláva na to, že „všetci v škole“ hovoria, že nový model slúchadiel je najlepší a že ich má každý. **Namiesto uvedenia objektívnych dôvodov**, prečo by mal dostať nové slúchadlá, sa snaží presvedčiť otca tým, že sa na ne **odvoláva väčšina ľudí**.

Ide o argumentačnú chybu, pretože popularita niečoho neznamená automaticky, že je to aj najlepšia voľba.

- a) šikmá plocha
- b) osobný útok
- c) falošná dilema
- d) odbočenie od témy
- e) hlas ľudu

Správna odpoveď

b) osobný útok

 Vysvetlenie:

Matka používa **osobný útok**, pretože namiesto argumentov proti tetovaniu napáda dcéru ako osobu – označuje ju za „poplašenú a ľahkovážnu“. **Namiesto vecného vysvetlenia**, prečo by tetovanie nemuselo byť dobrý nápad, **útočí na dcérinu povahu**.

Ide o argumentačnú chybu, pretože sa nesústreďí na samotnú tému, ale na osobnosť toho, kto ju navrhuje.

- a) šikmá plocha
- b) osobný útok
- c) falošná dilema
- d) odbočenie od témy
- e) hlas ľudu

Správna odpoveď

d) odbočenie od témy

 Vysvetlenie:

Syn používa **odbočenie od témy**, pretože namiesto odpovede na otázku o teste z chémie začne hovoriť o svojom úspechu vo florbale. Namiesto **priamej odpovede mení tému, čím sa vyhýba pôvodnej otázke**.

Ide o argumentačnú chybu, pretože nesúvisí s pôvodnou diskusiou a odvádza pozornosť inam.

- a) šikmá plocha
- b) osobný útok
- c) falošná dilema
- d) odbočenie od témy
- e) hlas ľudu

Správna odpoveď

- c) falošná dilema

Vysvetlenie:

Dcéra používa **falošnú dilemu**, pretože tvrdí, že existujú len dve možnosti – buď ju otec pustí na koncert, alebo to znamená, že ju nemá rád. V skutočnosti však **môžu existovať aj iné dôvody**, prečo ju nechce pustiť, napríklad starostlivosť o jej bezpečnosť.

Ide o argumentačnú chybu, pretože zjednodušuje situáciu na dve extrémne možnosti a ignoruje iné možné vysvetlenia.

Pre učiteľov:

K argumentačným chybám nedochádza iba na debatných súťažiach, stretávame sa s nimi v bežných rozhovoroch s priateľmi, rodinou, v škole či v práci. O to viac je dôležité trénovať si zručnosť identifikovať ich počas rozhovoru a poznať ich špecifiká ako prevenciu pred dopustením sa niektorej z argumentačných chýb.

Otázky na diskusiu:

Diskutujte so žiakmi/žiačkami, ktorých argumentačných chýb sa najčastejšie dopúšťajú a ktorých sa najčastejšie dopúšťa ich okolie. Tipy na otázky do diskusie:

- Prečo sa ľudia dopúšťajú argumentačných chýb?
- Keď si všimnem, že niekto v rozhovore urobil argumentačnú chybu, ako na to správne reagovať?
- Ako sa vyhnúť dopusteniu sa niektorej z argumentačných chýb?
- Myslíš si, že ľudia robia argumentačné chyby schválne, alebo si ich nevšímajú?
- Čo by sa mohlo stať, keby ľudia nerozoznávali argumentačné chyby napríklad vo verejných debatách alebo médiách?

Podnet na aktivitu 1:

Vyzvite žiakov/žiačky, aby si v dvojiciach vymysleli rozhovor, v ktorom sa niekto dopustí argumentačnej chyby. Nechajte si žiakov vyžrebovať jednu zo situácií, v ktorej má rozhovor prebiehať. Vyber konkrétnej argumentačnej chyby nechajte na ich kreativite. Následne vyzvite jednotlivé dvojice, aby rozhovor odprezentovali pred triedou a nechajte ostatných žiakov a žiačky identifikovať, o ktorú argumentačnú chybu išlo. Tipy na situácie:

- Nedelňý obed u starých rodičov
- Cestovanie vlakom
- Súrodenci v detskej izbe
- Skupinová práca na školskom projekte
- Dohadovanie sa, čo pozerať večer v TV
- Rozhovor v obchode medzi zákazníkom a predajcom
- Zasadnutie žiackej školskej rady o tom, na čo použiť rozpočet

Podnet na aktivitu 2:

Ak máte záujem o jednoduchšiu aktivitu na precvičenie argumentačných chýb, môžete si s žiakmi vyskúšať nasledujúce cvičenie s piatimi modelovými situáciami z prostredia triedy. Žiaci môžu hľadať argumentačné chyby individuálne alebo môžu vždy dvaja zahrať krátku scénu pred triedou, a následne trieda kolektívne hľadá správnu odpoveď.

Situácia 1:

Žiak 1: „Dnes máme písomku z dejepisu a zajtra odpoveď z chémie.“

Žiak 2: „Ak budeme mať každý deň nejaký test, potom budeme písať písomky úplne stále, nebudeme mať žiadne prestávky a naše životy budú len o škole!“

Správna odpoveď: Šikmá plocha. To, že majú dva testy po sebe, neznamená, že sa ich život premení na nekonečné skúšanie bez prestávky.

Situácia 2:

Žiak: „Myslím si, že klimatická zmena je vážny problém a mali by sme sa snažiť ju riešiť, lebo vedecké štúdie ukazujú, že ju spôsobuje hlavne človek.“

Učiteľka: „Tvoj názor na klimatickú zmenu nemá zmysel riešiť, veď si jeden z najhorších žiakov v triede a ani len domácu úlohu si nevieš spraviť poriadne.“

Správna odpoveď: Osobný útok. Učiteľka namiesto vecnej odpovede na žiakov argument zaútočí na jeho školské výsledky, čo s témou nesúvisí.

Situácia 3:

Učiteľ: „Na tento projekt máte čas do piatka.“

Žiak: „Bud' nám predĺžite termín, alebo chcete, aby sme všetci zlyhali!“

Správna odpoveď: Falošná dilema. Žiak predstiera, že existujú len dve možnosti – predĺženie termínu alebo neúspech, hoci môže úlohu zvládnuť inak (napr. lepším plánovaním či spoluprácou).

Situácia 4:

Učiteľ: „Nemali by ste sa medzi sebou stále baviť, ale radšej sa venovať úlohe.“

Žiak: „Ale prečo sa stále riešime my? Iná trieda je ešte hlučnejšia!“

Správna odpoveď: Odbočenie od témy. Téma bola správanie v triede, ale žiak sa snaží odpútať pozornosť na inú skupinu.

Situácia 5:

Žiak: „Pani učiteľka, prečo musíme písať poznámky ručne? Mohli by sme si ich radšej fotiť alebo písať do notebooku, je to rýchlejšie...“

Učiteľka: „V žiadnom prípade. Vo všetkých triedach na tejto škole si žiaci píšu poznámky do zošita, budete to tak robiť aj vy.“

Správna odpoveď: Hlas ľudu. Učiteľka nevysvetľuje, prečo je ručné zapisovanie lepšie, ale len sa odvoláva na to, že to tak robí väčšina, čo nie je dôkaz správnosti.

Ďalšie zdroje:

Ak chcete hlbšie pochopenie typov argumentačných faulov a logických chýb, vyskúšajte si náš [interaktívny kurz](#).

Doplň chýbajúce časti argumentu

Predstav si, že si zástupca/zástupkyňa žiakov v školskej rade a snažíš sa vytvoriť argument, že by malo byť známkovanie zrušené. Vyskladaj argument tak, aby bol čo najsilnejší a najviac presvedčivý.

Tvoje tvrdenie: Podľa mňa by malo byť známkovanie zrušené, lebo žiakom len spôsobuje stres a potom majú horšie výsledky.

Riaditeľka: Prečo si to myslíš?

? Vyber najvhodnejšie vysvetlenie k tvrdeniu:

- Keď žiaci cítia stres zo známok, tak sa sústredia len na to, aby dostali dobrú známku. Úzkosť spôsobená tlakom na dobré známky môže brániť v plnom sústredení sa na pochopenie učiva, čo následne vedie k horším vedomostiam. Zrušenie známkovania by im umožnilo zamerať sa na skutočné pochopenie látky.
- Žiaci sa učia len preto, aby dostali dobré známky a keď ich nedostanú, sú našťvaní na učiteľov. Tým pádom by bolo lepšie zrušiť známky, aby sa zabránilo tomu, že žiaci budú nešťastní alebo budú obviňovať učiteľov. Zlepšila by sa tak atmosféra v triede, ale na samotné výsledky to nemusí mať priamy vplyv.
- Známkovanie vedie k tomu, že žiaci sú nešťastní, pretože sa cítia nespravodlivo hodnotení. Ak by neboli známkovaní, mali by lepší vzťah k škole. Žiaci by však mohli stratiť záujem o učenie, lebo známky im dávajú pocit, že to, čo robia, má zmysel.

Správna odpoveď

a) Keď žiaci cítia stres zo známok, tak sa sústredia len na to, aby dostali dobrú známku. Úzkosť spôsobená tlakom na dobré známky môže brániť v plnom sústredení sa na pochopenie učiva, čo následne vedie k horším vedomostiam. Zrušenie známkovania by im umožnilo zamerať sa na skutočné pochopenie látky.

Vysvetlenie:

Možnosť b) je nesprávna, lebo **nesúvisí s tvrdením**. Toto vysvetlenie hovorí o nálade v triede, čím odbieha od pôvodnej myšlienky o strese a zhoršení výsledkov. Nehovorí, že by sa známami zhoršovali vedomosti, len že sa žiaci cítia zle.

Možnosť c) je nesprávna, lebo si **protirečí** – najprv tvrdí, že zrušenie známkovania zlepší vzťah žiakov ku škole, ale potom uznáva, že by mohli stratiť motiváciu. Kvalitné vysvetlenie musí byť logicky konzistentné a nesmie odporovať tvrdeniu.

Takže správna je možnosť a) – priamo vysvetľuje, ako stres zo známok vedie k horším študijným výsledkom, čo je presne to, o čom je pôvodné tvrdenie. Vysvetlenie nadväzuje logicky a vecne – ukazuje, že tlak na známky znižuje schopnosť žiakov sústrediť sa na pochopenie látky, čo vedie k slabším vedomostiam.

Riaditeľka: Dobre, ale máš na to nejaký dôkaz?

Vyber najvhodnejší dôkaz k vysvetleniu:

- Štúdia z USA z roku 2019 zistila, že žiaci, ktorí pravidelne využívali šport ako spôsob zvládania stresu, dosahovali lepšie známky. Tento výskum poukázal na dôležitosť pohybu pri znižovaní stresu.
- Moja kamarátka raz na angličtine dostala štvorku. Odvtedy sa o tento predmet prestala zaujímať. Na hodinách nedáva pozor a neučila sa na testy. Zlá známka jej veľmi zobrala motiváciu.
- Výskum z Nórska z roku 2023 ukázal, že stres zo známok vedie k psychologickým problémom ako úzkosť. Tieto problémy zhoršuje výsledky žiakov a znižujú ich schopnosť učiť sa.

Správna odpoveď

c) Výskum z Nórska z roku 2023 ukázal, že stres zo známok vedie k psychologickým problémom ako úzkosť. Tieto problémy zhoršuje výsledky žiakov a znižujú ich schopnosť učiť sa.

Vysvetlenie:

Možnosť a) je nesprávna, lebo hovorí o vplyve športu na zvládanie stresu, nie o samotnom známkovaní, takže **nesúvisí priamo s tvrdením**.

Možnosť b) je nepostačujúca, lebo ide o **osobnú skúsenosť**, ktorá môže byť pravdivá, ale neplatí pre väčšinu a nedá sa overiť. Je to len príklad, čo je slabší typ dôkazu - lepšie je nájsť nejaké štúdie, štatistiky, prieskumy.

Takže možnosť c) najlepšie podporuje argument. Obsahuje výskum z dôveryhodného **zdroja**, ktorý hovorí presne o tom, čo tvrdí argument - že stres zo známkovania vedie k psychickým problémom a zhoršeniu výsledkov.

Pre učiteľov:

V tejto úlohe mohli súťažiaci spoznať niekoľko najčastejších chýb, ktorých sa pri tvorbe argumentu ľudia bežne dopúšťajú. Medzi ne patrí:

- Nesúvis argumentu s témou debaty
- Nesúvis medzi tvrdením, vysvetlením a dôkazom
- Miešanie veľa rôznych myšlienok do jedného argumentu
- Protirečenie v rámci jedného argumentu - najprv žiak tvrdí jedno, potom druhé
- Tzv. "anekdotálny dôkaz" - príklad z osobnej skúsenosti na úkor reprezentatívnych prieskumov či štúdií

Návrh na aktivitu:

Žiaci v poslednej úlohe tohto súťažného testu mali napísať argument za alebo proti téme: "Telesná výchova by mala byť nepovinná." Nech sa vrátia k argumentu, ktorý počas súťažného testu napísali a skúsia si skontrolovať, či sa nedopustili niektorej z týchto chýb. Ak áno, argument si môžu skúsiť prepísať. Následne si môžu argumenty predniesť v dvojiciach a vzájomne na ne reagovať, diskutovať o nich.

Ďalšie zdroje:

Argumentačné úlohy sú v OKM stálicou. Preto odporúčame navrhnúť žiakom, nech sa na ne pripraví vyplnením si nášho e-learning [kurzu](#) na našej webstránke. Na záver kurzu majú žiaci možnosť napísať si tréningový argument a poslať ho metodickému tímu OKM na kontrolu. Metodický tím následne poskytne personalizovanú spätnú väzbu žiakovi. Neváhajte túto možnosť využiť!

Argument

? Napíš vlastný argument na túto tému:

Telesná výchova by mala byť nepovinná.

Pravidlá písania argumentu:

- Môžeš si vybrať, či s danou témou súhlasíš alebo nesúhlasíš.
- Argument by mal obsahovať tvrdenie, vysvetlenie a dôkaz.
- Zameraj sa na jednu myšlienku a tú rozvi do hĺbky. Neodporúčame miešať v jednom argumente veľa rôznych myšlienok.
- Pri dôkaze uveď zdroj svojej informácie (stačí link). Ak niečo cituješ od slova do slova, uveď daný citát v úvodzovkách “”.
- Argument by mal mať maximálne 200 slov.
- Argument musíš napísať samostatne, je zakázané kopírovať text z iných stránok alebo z ChatGPT.

Správna odpoveď

V tomto prípade neexistuje jedna správna odpoveď. Súťažiaci/súťažiaca si mohli vybrať pozíciu za alebo proti, a následne mohli poňať tému z rôznych argumentačných perspektív.

Súťažiaci, ktorí **súhlasili** s témou, sa mohli zamerať napríklad na tieto argumenty:

- **Telesná výchova vie byť stresujúca a nepríjemná** – Nie všetci žiaci majú rovnaký vzťah k pohybu. Pre niektorých môže byť telesná výchova zdrojom stresu, hanby, nepohody, niekedy až šikany.
- **Lepšia telesná výchova pre tých, ktorých šport baví** – Keby na hodinách telesnej výchovy boli len žiaci, ktorých to baví, mohli by si šport viac užiť a mal by vyššiu kvalitu.
- **Slobodné rozhodnutie žiakov** – Žiaci by mali možnosť sa rozhodovať samostatne, či je pre nich dôležitejšia telesná výchova alebo napr. matematika, angličtina, slovenčina. Oni budú niesť následky svojich rozhodnutí.

Súťažiaci, ktorí **nesúhlasili** s témou, sa mohli zamerať napríklad na tieto argumenty:

- **Mladí ľudia potrebujú pohyb** – Deti a mladí ľudia potrebujú pohyb pre zdravý vývoj. Telesná výchova je jediná forma pravidelného pohybu pre mnohých žiakov, ktorí by sa inak nehýbali vôbec. V čase, keď stúpa výskyt obezity medzi deťmi, by sme nemali uberať priestor na pohyb, ale naopak ho podporovať. Ale pohyb je dobrý aj pre psychické zdravie.
- **Rozvoj sociálnych zručností a tímovej práce** – Na telesnej výchove sa žiaci učia spolupracovať, rešpektovať pravidlá a podporovať sa navzájom. Tieto zručnosti sú dôležité aj mimo športu – v osobnom a pracovnom živote.
- **Vyrovnanie nerovností** – Nie všetky rodiny si môžu dovoliť zaplatiť športové krúžky alebo mimoškolské aktivity. Telesná výchova ako povinný predmet zaručuje, že každý žiak má aspoň nejaký prístup k pohybu.
- **Zábava** – telesná výchova je dobrá príležitosť odreagovať sa a zabaviť sa počas vyučovania.

Na obe strany existuje ešte mnoho ďalších možných argumentov!

Hodnotenie:

Kategória	Body	Detailnejšie kritériá hodnotenia
Tvrdenie	0-1 b	Má argument jasne stanovené tvrdenie na začiatku?
Vysvetlenie	0-4 b	Má argument vysvetlenie alebo zostáva vrovine tvrdenia? Nadväzuje vysvetlenie na tvrdenie? Existuje jasná spojitost medzi tvrdením a vysvetlením? Ako rozsiahle je toto vysvetlenie? Sú všetky kroky v príčinno-výsledkovom reťazci dostatočne vysvetlené? Nachádzajú sa v argumente logické skoky a diery vo vysvetlení?

		Nachádzajú sa v argumente kontradikcie (protirečenia)? Nachádzajú sa v argumente logické chyby?
Dôkaz	0-3 b	Nachádza sa v argumente dôkaz? Podporuje tento dôkaz vysvetlenie? Existuje link medzi vysvetlením a dôkazom? Je dôkaz dostatočne vysvetlený a pochopiteľný? Je uvedený zdroj dôkazu? Je tento zdroj dôveryhodný?
Stratégia	0-4b	Súvisí tento argument s témou? Je to jeden z kľúčových argumentov alebo ide skôr o okrajový a menej dôležitý bod?
Štýl	0-2b	(Gramatické chyby a preklepy nehodnotíme, pokiaľ je text čitateľný.) Je po prvom prečítaní jasné, čo sa autor snažil povedať? Pomáha štýl a výber slov obsahu argumentu, alebo mu skôr škodí? Číta sa argument príjemne? Aký dojem zanechal argument po prečítaní?
Rozsah	0-1b	Držal sa argument rozsahu max. 200 slov?

Otázky, pripomienky, sťažnosti

V Slovenskej debatnej asociácii chceme, aby bola Olympiáda kritického myslenia spravodlivá a transparentná súťaž. Preto sme poskytli detailný a exaktný popis procesu bodovania všetkým účastníkom a účastníčkam.

V prípade, že s niečím nesúhlasíte, máte sťažnosť alebo sa len chcete na niečo opýtať, neváhajte nás kontaktovať: okm@sda.sk